

НАША

ВСЕУКРАЇНСЬКА
ПРАВОСЛАВНА
ГАЗЕТА

ВІРА

м. Київ

Газета заснована 1 вересня 1989 року

Наш індекс 61671

Христос воскрес! Воістину воскрес!

ПАСХАЛЬНЕ ПОСЛАННЯ

Патріярха Київського і всієї Руси-України ФІЛАРЕТА
Преосвященним архипастирям, боголюбивим пастирям,
чесному чернецтву та всім вірним Української
Православної Церкви КИЇВСЬКОГО ПАТРІАРХАТУ

Дорогі браття і сестри!
ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Серед усіх християнських свят Воскресіння Христове відзначається особливо радістю і особливою урочистістю. Чому? Тому що Воскресіння Христове означає, що смерть у людській природі не перемагає. Воскресіння Христове стало запорукою вічного життя. У час смутку і скорботи, коли ми переживаємо смерть наших близьких, воскресіння Христове вселяє в наші серця велику надію. Воно ніби говорить нам: «Не плач! Ви ще побачитеся у вічному житті». Воскресіння заспокоює нас і дає нам бадьорість і силу перемагати скорботу. Воскресіння Христове єднає живих і мертвих в єдину сім'ю.

В історії людства існувало та існує багато релігій, кожна з яких проповідує своє вчення і говорить, що воно правдиве. Але довести, що ці вчення істинні, ніхто не може, тому що не може підтвердити їх ділами. А Господь наш Ісус Христос, який сказав: «Я є істина», – підтвердив Своє вчення ділом. Він воскрес із мертвих силою Свого Божества і тим довів, що Його вчення правдиве.

Воскресіння Христове – настільки важлива подія, що святий апостол Павло визначає ним істинність усього християнського вчення. «Якщо не воскрес, – каже він, – то й проповідь наша мар-

на, марна і віра ваша» (1 Кор. 15: 14). Воскреслий Христос особливо звертає увагу учеників на Своє тіло, що воскресло і ожило; що вони не тільки бачать, але й відчують на дотик те ж саме тіло, яке страждало на хресті, а тепер змінене з тлінного на нетлінне.

Євангелист розповідає про це так: «Сам Ісус став посеред учеників Своїх і сказав їм: "Мир вам!". Вони схвилювались і злякалися, гадаючи, що бачать духа. Але Він сказав їм: "Чого хвилюєтесь, чому такі думки входять до сердець ваших? Погляньте на руки Мої і на ноги Мої; це Я Сам. Доторкніться до Мене і роздивіться; бо дух тіла і кісток не має, як бачите у Мене". І, сказавши це, показав їм руки і ноги. Коли ж вони від радості ще не вірили і дивувалися, Він сказав їм: "Чи маєте тут якусь їжу?". Вони подали Йому частину печеної риби і стільниковий мед. І, взявши, їв перед ними» (Лк. 24: 36–43).

Ісус Христос дійсно воскрес, і тому ніхто не повинен сумніватися в Його воскресінні. Посилаючи на проповідь, Він сказав Своїм ученикам: «Ідіть по всьому світу і проповідуйте Євангеліє всьому творінню... Віруючих супроводжуватимуть такі знамення: іменем Моїм виганятимуть бісів; говоритимуть новими мовами...

Закінчення на стор. 2

Воскресіння Господнє. Іконостас Спасо-Преображенського храму в с. Великі Сорочинці на Полтавщині. Бароко. 1730-ті роки. Фрагмент

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ:

ПОСЛАННЯ ГЛАВИ УГКЦ ДО МОЛОДІ	2
ГЕНІЙ ВІРИ І ЛЮБОВИ	4
«ЛЕТИТЬ ЗЕМЛЯ ІЗ ЛЮДСТВОМ НА ПЛЕЧІ»	5
САМОБУТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВ'Я	8-9
ЄВГЕН СВЕРСТЮК ПРО ТЕ, ЩО ТРЕБА ЗМІНЮВАТИСЬ	10-11
УКРАЇНА: ПОВЕРНЕННЯ ДО СЕБЕ	12
ХТО НЕ БОЇТЬСЯ ВІТРУ...	13
«ДОСІ ВІДЧУВАЮ РУКУ, ЯКА МЕНЕ ВЕДЕ»	14

Початок на стор. 1

покладуть руки на недужих, і вони будуть здорові» (Мр. 16: 15-18); і додав: «Я з вами по всі дні, до кінця віку» (Мф. 28: 20). Проповідь апостолів дійсно супроводжувалася знаменнями і чудесами. Вони не тільки проповідували воскресіння Христове, а й підтверджували звершеннями чудес. І донині правдивість православного віровчення підтверджується чудесами святих людей.

Воскресіння Христове спонукає нас боротися з гріхом, у тому числі і з корупцією. Воно запалює нас прагнути до моральної чистоти, до святости. Воно навчає нас бачити в людях братів і сестер; надихає нас допомагати біженцям, старим людям і дітям, захисникам України; не боятися смерті. Вос-

ПАСХАЛЬНЕ ПОСЛАННЯ

Патріярха Київського і всієї Руси-України ФІЛАРЕТА

кресіння Христове також надихає нас на боротьбу проти неправди та кривди. Воно надихає нас на труд, на виконання своїх обов'язків і побожне життя. Воскресіння Христове дало новий напрямок життю людини. Воно зробило земне життя осмисленим і цілеспрямованим. У майбутньому – не смерть, не загибель, не знищення, а інше існування: «іншого, вічного життя початок».

Воскресіння Христове – це основа нашої віри, її опора. Своім воскресінням Ісус Христос показав істинність Свого Божества, вічність Свого вчення, спасенність Свого розп'яття і смерті, велич і силу бла-

годатних дарів Святого Духа, які подаються в заснованій Ним Церкві.

Воскресіння Христове дарувало нам віру, сильнішу за страждання. Воно дає нам силу перемагати їх. Нехай ніхто не подумає, що цієї радості у Воскреслому Господі достойні тільки люди святі, пустельники, подвижники. Ця радість дарована і нам, слабким і грішним дітям Отця Небесного.

Цього року Україна святкує Воскресіння Христове в умовах неоголошеної війни на Донбасі. Але ми твердо віримо, що незабаром Господь пошле нам перемогу над агресором, бо з нами правда; а де правда, там

Бог і перемога. Цього року виповнюється 1000 років від часу смерті нашого просвітителя – святого рівноапостольного великого князя Володимира. Цю дату Україна відзначатиме на державному рівні.

Дорогі браття і сестри! Сердечно поздоровляю Вас зі святом Воскресіння Христового. Поздоровляю з Пасхою Христовою Президента України Петра Порошенка, Верховну Раду, Український уряд, Збройні сили України, всіх захисників нашої Батьківщини, всіх християн України і весь український народ. Сердечно вітаю зі світлоносним святом все українство у всіх країнах

світу на всіх континентах.

Відзначаючи Пасху Христову, Церква закликає нас жити в мирі, любові, у всякому благочесті й чистоті, чесною працею служити ближнім, всьому українському народу і Українській державі, щоб у день нашого власного воскресіння бути достойними вічної радості з Воскреслим Господом, Якому слава, честь і поклоніння з Отцем і Святим Духом на всі віки. Амінь.

**ВОІСТИНУ ХРИСТОС
ВОСКРЕС!**

**ФІЛАРЕТ,
Патріярх Київський
і всієї Руси-України
Пасха Христова
2015 р.
м. Київ**

ПОСЛАННЯ БЛАЖЕННІЙШОГО СВЯТОСЛАВА ДО МОЛОДІ

Дай мені, сину, твоє серце, і очі твої нехай доріє моїх пальнють (Прип. 23, 26).

Дорога в Христі молоде! Завжди з нетерпінням очікую Квітної неділі – дня славного в'їзду Христа до Єрусалиму, щоб скористати з нагоди підтримати, благословити вас і звернутися до вас Божим словом.

Сьогодні ми переживаємо глибоку євангельську подію – вхід Господній до Єрусалима. Це празник Христового торжества і слави, який відкриває двері до страждань і смерті, одного з найважливіших епізодів із Його життя. Люди

зустрічають Ісуса Христа дуже піднесено, бо чутки про те, що Він повернув до життя Лазаря, блискавично поширилися по всьому краї. Бурхливі вітання Христа на в'їзді до міста – це вияв радості від зустрічі з Тим, Хто напередодні явив себе як життєдавець, «викликавші» до життя свого друга словами: «Лазарю, вийди сюди!». Наш Господь, ще до того як ступив на власну дорогу терпіння, смерті і воскресіння, плаче над своїм померлим другом і повертає його до життя. Бо життя, а не смерть, є поклонанням людині!

З воскресінням Христа

простір Його воскресальної дії поширюється на кожного з нас. Ми отримуємо надію в Ісусі Христі, бо Він своїм життєдайним Словом може повернути нас до світла життя і повноти радості навіть із глибин смерті. Буквально через кілька днів Він навіть зійде до аду, щоб вивести звідти тих, які заснули з очікуванням на Спасителя. Долоні Христа завжди відкриті для наших рук, щоб, як на іконі «Зішестя в ад», Він підняв нас із колін. Доторк, потиск Його руки є життєдайним. Він сам є Життям.

Дорогі молоді люди! Упродовж минулого року ми

мали можливість відчутти і побачити, як швидко ви вирости, як ви подорослішали. Біда, що прийшла в Україну, змінила вас і поставила перед вами виклики, які зазвичай невідомі вашим ровесникам у багатьох країнах світу. Ви побачили багато смертей, переживали втрату своїх друзів і знайомих, наших воїнів, які, можливо, навіть молодші за вас.

Болісний досвід, який ви отримали, ще більше спонукає вас сьогодні ставити фундаментальні, глибокі й прямі запитання. Одне з таких я отримав під час зустрічі з молоддю в Зарваниці. Дівчина запитала: «Нам жити чи вмирати для України?» Мене вразила відкритість, глибина і мужність, вміщені в цій фразі. Для України треба жити! Такя відповів тоді в Зарваниці, так кажу вам і сьогодні. Бо життя – це наше головне поклонання.

Тисячі разів цього року ми чули гасло «Герої не вмирають». Ці слова мають глибокий християнський зміст, бо ми віримо, що смерть подолана. Іван Золотоустий писав: «Де твоє, смерте, жало? Де твоя, аде, перемога? Воскрес Христос – і ти звалений. Воскрес Христос – і попадали демони. Воскрес Христос – і радіють ангели. Воскрес Христос – і життя вільно пливе». Прошу вас: пригадуйте собі ці слова протягом наступного тижня і в ті моменти, коли відчай та безсилля полонять ваші душі в ці складні часи війни і кризи.

Отож моє послання сьогодні до вас: живіть для Бога і України! Виникає логічне запитання: як жити? Відома шведська акторка Грета

Гарбо якось сказала: «Життя було б таким прекрасним, якби ми тільки знали, що з ним робити». Це справді фундаментальне запитання, відповідь на яке шукає молодь усього світу. Закликаю вас до глибокого, правдивого, відповідального і відчайдушного пошуку. Запевняю, що Церква в цьому буде вашою провідницею і порадицею. Шукайте відповіді в Христовій Євангелії, сприймаючи Боже Слово в сучасному контексті та в історії, що багата на добрі приклади, які надихають і дозволяють мріяти та діяти сміливо.

Цього року наша Церква вшановує пам'ять і 150-річчя від народження великого князя Церкви – митрополита Андрея Шептицького. Він був мудрим провідником, що вів свій народ і Церкву через найбільші випробування ХХ століття. Митрополит Андрей часто звертався до молодих людей, допомагаючи їм долати суперечності міжвоєнного часу, коли перед ними так само гостро, як і сьогодні перед вами, поставали складні життєві вибори.

Митрополит був, якщо вживати сучасні терміни, успішною людиною свого часу. Проте й сьогодні його порада щодо успішності – як жити – залишається актуальною. Зокрема, у посланні «Про виховання молоді» 1942 року він писав: «Але кожному з молодих безумовно потрібен ідеал – бути добрим, а то й великим християнином. До певної міри молодь мусить зрозуміти, що від того залежить успіх у досягненні інших ідеалів...». У час війни і тривоги

Світлина Катерини Пелле. Італія

Скрижалі Духа

він звертає увагу молоді на найважливіше – бути добрими, великими християнами – це той ключ, який дає нам відповідь на запитання вищезгаданої акторки, що робити з цим життям.

Доповненням до слів нашого великого Митрополита слугує думка Папи Франциска, яку він висловив у цьогорічному посланні до молоді: «Дорогі хлопці і дівчата, у Христі ви знайдете сповнення вашого бажання добра і щастя. Лише Він може задовольнити ваш найглибші потреби, які так часто затуманені оманливими обіцянками світу». Він закликає молодь відважитися бути щасливими. Справді ж, істинне щастя потребує відваги!

Випробування продовжують жертівність, а у вас, молодих людей, ще й невтомну творчість. Із глибокою повагою ставлюся до волонтерського молодіжного руху, що охопив наші спільноти й парафії. Ваша допомога воїнам, пораненим, вимушеним переселенцям із території конфлікту та всім, хто страждає від війни на Сході України, ваша відданість, винахідливість і щирість надихають усіх та є конкретною справою милосердя, про яку так часто говорить Господь в Євангелії. Не опускайте рук, допомагайте тим, до кого можете дотягнутися. І нехай із часом ваша жертівність не маліє, а навпаки, створюючи волонтерську молодіжну мережу, буде зв'язки, що стануть фундаментом для нових структур добра, яких так бракує Україні, і початком справжніх змін у суспільстві, що буде об'єднаним, міцним і справедливим в часи миру, котрий неодмінно настане.

Окремо хочу звернутися до молодих воїнів. Дорогі друзі і брати! Саме на вашу долю випало випробування і важке завдання боронити нашу Батьківщину від ворогів. Ви прийняли на себе цей виклик і виявляєте подиву гідну витривалість і самопосягату. Тож коли ми сьогодні говоримо, що молоді люди «мають жити для України», то думаємо передусім про вас. Дивлячись на ваш подвиг, який здійснюєте з дня на день вірно і витривало, не можемо не визнати, що ви стали на дорогу повноти життя, бо повнота життя міститься в любові. А що таке любов? Наш Спаситель запевняє, що «ніхто не спроможен любити більше, ніж тоді, коли він за своїх друзів своє життя віддає» (Ів. 15, 13). Перефразовуючи Христа, можемо сказати, що ніхто не спроможний жити більшою повнотою життя, як той, хто готовий саме своє земне життя віддати в посвяту з любові до ближніх, з любові до рідної землі. Пам'ятайте, що Церква-мати невтомно молиться за вас, підтримує вас і разом із вашими земними матерями чекає на вас вдома.

Протягом цього року шукатиму всіх нагод, щоб якомога частіше слухати вас, дорогі молоді вірні нашої Церкви, надихатися вашою відчайдушністю і вчитися вашої

сміливості. Разом із тим, бажаючи, щоб наші зустрічі мали систематичний характер, дам вам невеличке «домашнє завдання». Услід за Папою Франциском хочу закликати вас частіше читати Святе Письмо: у ньому знайдете багато відповідей на запитання, які вже стоять перед вами і ще постануть у майбутньому.

Діліться одне з одним тим Божим словом, яке почувете, роздумуючи над текстами Святого Письма, беручи участь у молитовному житті Церкви та власному досвіді духовного життя. Будьте відкритими на Божий поклик до священничого і монашого стану і ніколи не бійтеся зробити власний життєвий вибір на користь Бога та Його Істини. Користайтеся зі своїх творчих дарів, поширюйте християнську мудрість там, де ви є: у соціальних мережах та на веб-сайтах, на радіо і телебаченні, під час особистого спілкування та за інших нагод. Хай Божья мудрість, за словами митрополита Андрея, стане потужною рушійною силою, яка поведе вас у майбутнє, – силою, яка преобразить молоді уми, ваші і ваших ровесників. Саме ця Мудрість щоразу більше даватиме вам розуміння, що робити з власним життям, який Його сенс. І воно стане прекрасним.

Благословення Господнє на вас!

† СВЯТОСЛАВ

Дано в Києві, при Патріяршому соборі Воскресіння Христового, в Акафістову суботу, 28 березня 2015 року Божого

В'їзд Господній в Єрусалим. Твір Олександра Мельника

Теофан ЗАТВОРНИК

Слово на Великий четвер

Останніми днями ми замітали й прибирали комірчину нашого серця, щоб прийняти Господа. Нині до нас зійшов цей пренебесний Гість і Відвідувач душ. Даймо ж Йому спокій, утішмо, аби Він міг читини в нас те, що Йому до вподоби.

Потурбуймося, щоб Він міг читини в нас те, що Йому до вподоби. Господь уседіючий. У нас Він може бути Вседіючим не без нас. Він не чинить насилля над нашою свободою, а чекає, щоб ми самі віддали Йому себе або дали Йому владу над собою. Тож прийдіть з усіма силами свого духа й упавши перед Ним, поклоніться Йому й помоліться, щоб Він узяв ваші сили й діяв у них, насаджуючи все, що благе й спасенне, а все, що лихе та згубне, викидає й знищував. Молитва поведе Божу силу в усі ваші члени й дасть їй простір діяти у вас. [...]

Про Господа забули — й Він відходить. Оцього ж бійтеся! Бійтеся прийдешніх розваг і захоплень. Пильнуйте за собою і своїми ділами і весь час, від одного причастя до іншого, не допускайте того, що може образити Господа та позбавити вас Його благодатної присутності, щоб із кожним причастям Господь не заново вселявся у вас, а більше й тісніше єднався з вами, а ви з Ним.

Хочете, підкажу вам найпростіший і найдієвіший спосіб, як досягти успіху? Ніколи не забувайте, що Господь у вас. Як господар, приймаючи високого гостя, не дозволяє трапитися чомусь неприємному для нього, так і ми, поки пам'ятатимемо, що носимо в собі Господа, який зволив вселитися в нас,

наша совість не допустить нічого, що могло б Його образити. Як ніхто з нас не наважився б робити те, що робили мучителі, під час Господніх страстей, так, поки добре пам'ятатимемо, що Господь у нас, не можемо ослабити пильність і дозволити потурбувати Його спокій. [...]

Я вже не гадаю вам про те, що коли Господь у нас, то в нас є все: і світло відання — чисте й незатемнене ні сумнівами, ні брехнею, — і міць добродіяння, яку не похитнуть ні внутрішні, ні зовнішні перешкоди, і мир Божий, що приносить блаженство, при котрому блаженствують навіть у муках. [...]

Треба всіма силами клопотатися про те, щоб Господь, який потаємно в нас перебуває і діє, не відійшов від нас. Запитаєте: як це зробити? Відповідь: не думайте, що для цього треба так трудитися, щоб аж гори переставляли. Ні. Цей спосіб дуже простий. Ось що потрібно: 1) берегти свою совість чистою стосовно до Бога, ближніх, кожної речі й кожного діла; тоді, що б ви не робили, майте на це свідчення Божого слова і робіть це зі смиренням і старанням, не допускаючи самоволі та недбалості; 2) ні в словах, ні в ділах, ні в чому — малому, чи великому не допускайте нічого, що б не стосувалося до Божої слави і чимось би шкодило вашому спасенню; 3) хоч би ви й цілим світом володіли, почувайтеся в серці так, як чужинці — приходні на землі, що не мають тут постійного місця, а очікують майбутнього. Ото й усе. [...]

Якщо хтось хоче швидше дійти до того, щоб відчувати або спізнавати Господа, потрудися, щоб навчити цього наші духовні органи чуттів. Око ума хай силкується узрити тайни божественного одкровення, починаючи від Пресвятої Тройці, через створення й відкуплення, до майбутнього відтворення всіх. Духовне вухо хай вчиться слухати й сприймати Божі повчання, котрі закарбовуються безпосередньо в серці, або подаються посередньо через Боже слово та інші зовнішні вказівки. Духовний смак хай вправляється в тому, щоб уміти розпізнати істинно святе й божественне. Хай зникає вдихати Христовий аромат у радості, веселості духовній і відчувати дотик Його вогню в теплі, котре зіграє всю його істоту й духовну, й тілесну, й тілесну.

Коли навчитеся духовних відчуттів, завершиться сходження до безперестанного відчуття єдності з Господом. Коли навчитеся їх, впаде перегорода, що відокремлює нас від Господа. Коли очі розплющені і є світло, ми природно бачимо його; коли є пахощі й здоровий нюх, ми відчуваємо пахощі, так і коли наші духовні відчуття будуть навчені й очищені, ми будемо здатні сприймати Господа згідно з тим, як Він діятиме в нас, або будемо постійно пізнавати Його, чи інакше постійно причащатися Його.

Таким чином, браття, Господа святить у ваших серцях (1 Пт. 3, 15). І Він милостивий, перебує у вас і все утримає в Собі та з Собою. Хай Його добро та дарує це вам! Амінь.

Уривки
З книги «Про покаєння»
«Свічадо», 2004

Сполохи думки

Євген СВЕРСТЮК

ГЕНІЙ ВІРИ Й ЛЮБОВИ

З книги «Тарас Шевченко понад часом». - Київ - 2011, «Терен» - ВД «Київо-Могилянська академія»

Шевченко заклад основи української літератури на тих самих стовпах, на яких Гоголь започаткував нову велику російську літературу. То – навернення до активного християнства в житті і до глибинних духовних проблем.

Тараса Шевченка полюбили одразу. І назавжди. Де це чувано, що маленька книжечка, видана в Росії, одразу пішла по Україні, в народ, як пісня.

Знать од Бога

*І голос той, і ті слова
Ідуть між люди!..*

Саме так був сприйнятий Шевченко. Не просто кобзар, що продовжив народну пісню і далі поніс. Він був сприйнятий як апостол, що заговорив мовою душі.

Звісно «Кобзар», виданий 1840 року в Петербурзі, і «Кобзар», який ми тепер тримаємо в руках – то різні книги. Але то, по суті, та сама книга. Шевченко, звісно, змінювався. Він і «прозрівати став потроху». Йому здавалося, навіть: «Вже не плачу, не співаю, а вию совою». З'явилися нові мотиви.

Але в істоті своїй Шевченко не змінювався: слово його завжди стояло на сторожі. І світилося.

І люди відчували в Кобзаревій пісні щось незмінне:

*То серце поволі з Богом
розмовля.*

Якби зібрати усе те, про що розмовляє Кобзареве серце, вийшло б ціле людське життя, із любов'ю і ненавистю, з радістю і сумом, із ніжністю і жорстокістю, з великим і дрібним.

Кожен сам собі може розповісти, які почуття і думки днюють і ночують у його власному серці. І мало тих, що можуть вголос висповідатись, як перед Богом.

Але багато було тих, хто повиписували з Шевченкової поетичної сповіді несподівані, загострені чи просто незрозумілі мотиви, і почали їх коментувати на свій лад. Були серед них судді, були агітатори, а були й прокуратори. І вони понаписували багато своїх писань, часто в них «сам чорт ногу зломить»: Шевченко атеїст і матеріаліст... Учень російських революціонерів-демократів (молодших за нього на 10-20 років)... Борець проти українських на-

ціоналістів і навіть... проти «німецьких фашистів»...

А що ж народ? Народ та кож змінювався. Від того народу, який жив за панцири, до народу, загнаного на

читача. Шевченко – свій поет для морально здорових і релігійно вироблених, обізнаних з абеткою християнської культури. Шевченко – чужий для плоских

цензуроване советське шевченкознавство. Воно сидить і досі в голосах недоучених і переучених, і на те вже нема ради. Те, що було зрозуміле неписьмен-

жається основоположником української літератури? Адже до нього основи заклали і Котляревський, і Гребінка, і Квітка-Основ'яненко... Шевченківський активний християнський дух, його «новий леміш і сила» – заклали духовні основи української літератури. Те біблійне слово, поставлене на сторожі «малих отих рабів німих», має животворчу силу, що підіймає у кожному поколінні захисників рідного краю.

*Молися сину, за Україну
Його замучили колись.*

Це не так вірш, як позивні тривоги – до живих і ще ненароджених. І кожне слово тут – імператив у віки.

І молися – бо велика сила у молитві.

І сину – бо ти носій спадку.

І за Україну – бо там вітвар, куди приносять офіру.

І замучили – бо то доля, яку гідно приймають сини.

Шевченко – поет глибокої віри. І він показав, що віра гори рушить. То його віра підняла малоросів у 1917 році на боротьбу за незалежність України. То його сини полягли під Крутами. І то Шевченківська віра озброїла волинська молодь проти двох світових потуг у 1943-му, і, зрештою, духовно перемогла. І шістдесятники також пішли від Шевченка.

Віра Шевченкова йде від могутнього джерела любові. На цьому ставить акцент Леся Українка, для якої Шевченко, безсумнівно, був духовним батьком. Вона говорить про інстинкт любові:

*Він перший полюбив її,
Як син кохає няньку.*

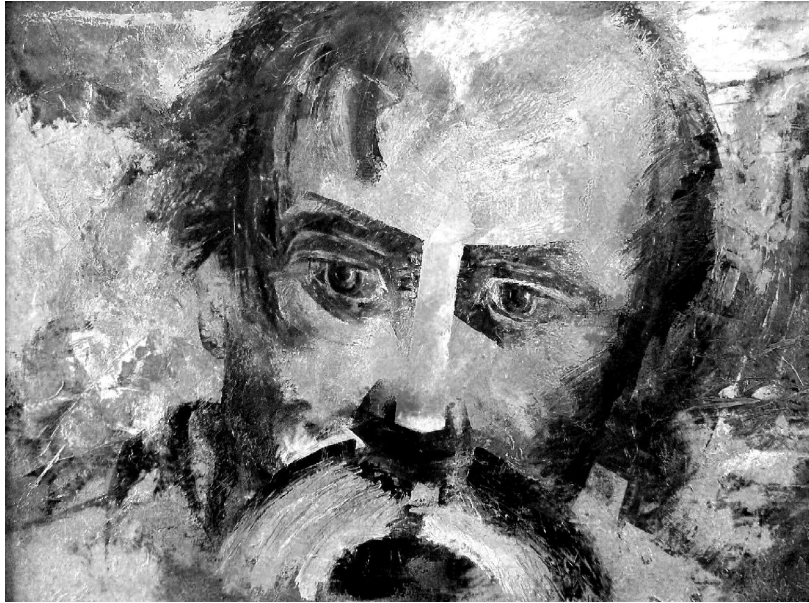
У світі немає сил, яких любов не здолає:

*Усе знесла й перемогла
Його любови сила.*

*Того ж великого вогню
І смерть не позасила.*

Усе-таки викривлений розум пригасив любов і засліпив три покоління настільки, що апостола любові виставляли простим бунтарем.

На роздоріжжях і бездоріжжях історії ми звертаємося до голосу апостолів і пророків, які нагадують нам одвічного Бога і незмінний закон, без яких людина втрачає обличчя і висхідну дорогу.

Тарас Шевченко. Твір Валерія Франчука

фабрики й колгоспи, і до того народу, котрий дивиться телевизор і не знає, кому вірити і що думати...

Той народ, який вихований і порізнений нікому не вірив і відчував, що портрет Шевченка не захистить перед владою, а навіть навпаки...

Телевізорний народ так засмітив усі стежки до серця, що й не чує, що те серце говорить і кого воно любить.

І попри все те, слово, яке світить, воно таки світить і сьогодні. І поетові дано озвучити душу, яка зацікавила, і казати слово тепер незвичне, а все ще впізнаване. З одного боку, велике слово нині заблюкване павутиною сьогоднішнього, словами-світлячками, банальністю одноразових заміників на інші культури. І з другого боку, одвічна сила –

*...голосна та правдива,
Як Господа слово,*

– завжди брала верх. І ніколи не змішуватиметься вона з дешевими заміниками.

Проблема – у вихованні

людей ринку і побутово ужиткових вартостей.

Звідси поняття про заблюкованість поета у світі споживацькому, де Бог ототожнюється з іконою на вітрині.

Узагалі треба сказати, що до Шевченка люди приходять у мить просвітління. Його відкривають під впливом життєвих потрясінь, і тоді вже і люблять по-справжньому, і беруть до серця. Тепла ж любов до Шевченка нікому не світить і нікого не гріє. Вона – використовує ім'я.

Від самого початку в Шевченкові відчували пророка, який нагадує народові про його покликання перед Богом і будить у людини опале сумління. Розуміли, що він не той поет, хто розповідає про щось, а той, хто промовляє до душі і завжди нагадує, що над нами є Бог. Тут могла бути молитва, запитання, докори і нарікання, хоча в іншу хвилину поет застерігає:

*Не нарікаю я на Бога,
Не нарікаю ні на кого.*

Куплені і просто затуркані фарисеї від атеїстичної ідеології відшукували в його поезії співзвучні вирази. На цій підміні і фальсифікації трималося суворо

норму селянинові, сприймається викривлено недочуеними і лукавими.

Про підміну Шевченка написано багато відкриттів. Поет Василь Барка написав цілу книгу на цю тему – «Правда Кобзаря» (1961 р.). За останні десятиріччя вийшло багато високоартістичних шевченковознавчих досліджень. Але навряд чи вони кількісно переважають фальсифікації, нагромаджені і на книжкових полицях, і в головах людей – протягом сімдесяти років. На такому ґрунті буває бузина, але не цвіте калина. Поправки на викривлення мало допомагають там, де потрібне повернення до правдивих понять, на яких виростали покоління, пройняті шевченківським духом.

Власне, нині йдеться не стільки про те, щоб довести, що Шевченко був релігійною людиною, породженням тієї української християнської традиції, із якої вийшов і Григорій Сковорода, і Микола Гоголь, і Григорій Квітка-Основ'яненко – стільки про те, щоб його духом запліднити українську ниву.

Чому Шевченко вва-

«У почині було Слово»

Ліна КОСТЕНКО

Летить земля із людством на плечі

Віки живуть в старому фоліанті.
Душа шукає не прощення – прощ.
А дощ так само ходить по веранді,
екологічно небезпечний дощ.

І сам на сам зі Всесвітом імлістим
летить Земля із людством на плечі.
А дощ шепочеться із листям,
як я з тобою уночі.

Хто я?
Стеблинка гравітаційного поля.
Клаптак інших галактик
залетів у мою свідомість.
Возник земного дому
прихистив мою космічну бездомність.

У чашу дня упав кристалик вчора
і розчинився. Майже чорна синь.
Сміється вулиця побіленим парканом.
Хтось десь їде, обгавканий Полканом.
І світяться кризь віття яворів
янтарні очі стомлених дворів.
Над полем ніч. І над лісами праніч.
Добраніч людям. І лісам добраніч.

Домовичкам незатишно у місті.
Немає горища й комина. А ніч.
Немає хати, що їй років двісті,
і не зітхає челюстями піч.

Немає коліски, щоб поколихати,
А як і є, то зовсім не така.
І навіть сон не ходить коло хати
І не співає «люлі» і «Котка».

На Страсть не пишуть
хрестика свічками.

З екранів щось стріляє і реве.
Біда сьогодні будь домовичками,
у інтер'єрах казка не живе.

У анти – світі,
Там, де анти – я
на все дивлюся іншими очима,
мені моя малесенька Земля
всього лише у Космосі мачина.

Кассіопея просвіщає зорі.
Альдебаран п'є ночі із Ковша.
І над землею хмари непрозорі
розсунуть хоче крилами душа.

Дерева йшли над річкою додому.
Стояло сонце в радісній воді.
Сосна березі руку подала,
і тихо йдуть, так наче в полонезі.
І альфа-часточки, як ельфів,
над бур'янами пурхають в полях.

Ліси стоять в концтаборі. Осотом
заткало землю. І, мабуть, навів.
Косуленько, пробач, що ти за дротом.
Я теж за дротом, тільки по цей бік.

Не половіють в полі колоски.
Не ходять люди. М'ячки не скачуть.
В Чорнобиль повертаються казки.
Самі себе розказують і плачуть.

Сайгак, тарпан... О як ми легко звикли,
що ці тварини вже на світі зникли!

Зникають зубри, вивелися коні,
Зникають річечки і оболоні.

Червона качечка і сіра пташка каня, -
і ті вже під загрозою зникання.
І ті вже під загрозою зникання!

А ми усе звикаєм до звикання.

Лев спить, поклавши голову на лапи.
Лев міцно спить і журиться вві сні.
І сняться леву океанські трапи,
і трюми сняться, темні і тісні.

Немає гірш, як трапити в облогу,
у клітці левом леву працювати.
Левиця-мама навіть на дорогу
не встигла левеня поцілувати.

Химерна, важка, вибухова,
яку вже ніхто не спасе,
а може, я тінь мого слова,
от тінь мого слова — і все.

А може, я лиш аберація,
вібрація ритмів і рим,
а інше все — декорация,
полуца, гримаса і грим.

За цим тимчасовим фасадом,
де стільки любові й тепла, —
людиною, річкою, садом
і тільки у слові жила.

Сьогодні Всесвітній День Океанів.
Вітаю вас, Океані!
Пробачте за всі знуцання,
яких завадали вам люди.
За те залізничя іржаве,

за токсичні відходи,
за випадково забувені бомби,
за атомні човни, що втонули,
за нафтові плями,
за береги в мазуті.
Якби тепер Афродіта
вийшла з морської піни,
її довелося б відмивати зі шланга.

Мені снилась дорога. Дорога — і все.
Ні куди, ані звідки, — не знаю, не знаю.
Просто снилась дорога, — ні шлях,
ні шосе,
а дорога й дорога, — іду й проминаю.

Тільки десь ніби возник далеко в степах.
Може, мати стоїть на німому порозі.
Може, це вже Чумацький,
а може й не шлях.
Може, просто дорога, дорога в дорозі.

ЛІНА КОСТЕНКО

Пролітають наші сиві ювілеї... А життя
було (і є!) таким жорстоким і скупим на розкоші,
що ювілей українському поетові наче й
не личить! Нині в Україні нема іншої постаї,
окрім Ліни Костенко, якій могли б принести
стільки квітів любові. На 19 березня - у бла-
гословенний день її народження.

Проте неважко вгадати, що вона ска-
же всім-всім майже Шевченковими сло-
вами: «Спасибі, серденьки», а про тих,
що дуже пролазять через частокі її са-
мотности, подумає так: «Не тебе люди
люблять, а ту тяжку славу...»

А тим часом усі українські (і навіть ан-
тиукраїнські) видання нині відкриті для
привітань, роздумів і зустрічей на висо-
кості зі славною поеткою України.

Поет має вистраждане право на висо-
ку пошану. Яка то радість для нього, якби
навколо був світ самопошани і пошани.
Принаймні культури, яка впізнає високе і
творює навколо нього захисну верству.
Поет потребує принаймні такого захисту.

Часом здається, що ювілеї моїх друзів
припадають уже на віртуальну постісто-
рину. П'ятий акт зіграно - час не має зво-
ротного плину.

Наша драма опору трималася на
тому, що ми в глибині душі любимо одне
одного і мовчазно підживлювали: «Три-
майся!» Може, більш приховано, без
світських лукавств і захвалювань, з поди-
вом відкривали одне в одному ту
справжність таланту, що здатна захища-
ти себе і відштовхувати пропозиції розмі-
ну. Без такої максими була б неможлива
стихійна спільнота. Кожен, як умів, роз-
плачувався за неприйняття насильств і
лжі, і ніхто не поспішав з порадою.

У холодній відчуженій зоні, коли з об-

летілих спогадів залишилося тільки те,
що вічно триває, я писав Ліні Костенко в
нікуди:

Ох, Пані, все розвіяє час,
Розплились барви, загасли тони.
Спливає пам'ять і холодне
В безодні, що лягла між нас.
Тепер хоч витнемо картуну
Зі споловілого листа,
Щоб врятувати серцевину
І заховати в цей естамп.
Відкинем суєтні розмови,
І голод слави, й дим оман,
Жіночі страхи, гру; обмови,
Буденщини стійкий дурман...
Такий був час: кругом шакали,
У колі жменька нас живе,
А ми феноменів шукали
І спотикались об слова.
І ще плелась пуповина,
І ще жувались камінці,
І вічно ковзались об слину,
І борсались у всі кінці.
Ми навіть власний хист і сутність
Немов ховали про запас,
А нас ховали... у відсутність.
Від нас же нас... Від нас же нас!
Ми прислухались ще до гри,
Ми не спізнавшись обіймались,
Ми зустрічались - розминались
І мов чекали все пори.
Занесло снігом - пора минула.
Які ми стали? Які ми були?
І вже не юні, і ще зелені,
І вже обачні, і ще шалені.
Крізь поклик часу, його потреби
Чи ми добралась-таки до себе?
В собі самому, в собі німому -
Лиш те, що дали один одному.

ЄВГЕН СВЕРСТЮК

Коли крилом змете нас час
З дорі і пасток, вір і мук,
Покрие потиск наших рук
Бездоню, що лягла між нас.
15.X.1977

Потиск наших рук - то назавжди. Жад-
на суєта тут уже нічого не змінить.

Звичайно, належало б синіх квітів.
Але що тут можна додати володарці
борів і «хуртовин» айстр? Належало б
покласти на полицю «збірник у пошану»
і літературознавчі дослідження. Але то
мало б бути щось, написане лебединим
пером. Поетка, на слова якої творять і
будуть творити захопливі концертні про-
грами, якій люди признаються, що їх уря-
тувала її поезія, - не потребує похвал.

Вона прийшла роздарувувати, добу-
вувати нас, зрештою, творити «гумантарну
ауру нації».

Тисячі очей до неї звернені з надією, що
сама вона загартує від лихого слова, лукаво-
го погляду і підступів ворожих. І саме вона
допоможе подолати в собі рабство, вирі-
бити духи виробити самоповагу, гідність.

Ліна Костенко належить до тих поетів,
чиє мовчання також зараховується до
актів творчості. Воно «полемізує» з мон-
струозним многоглаголенням і водночас
утримує свою висоту. А коли після цього
з'являється збірка поезій «Непово-
торність», то це вже сприймається як по-
вернення до справжньої літератури - як
значна культурна подія, що впливатиме
на ціле покоління. Будуть говорити про
осягнення, будуть нарікати на вади, не-
минучі у творчому вакуумі, де і прочитати
написане нікому, але будуть говорити... І
присутність Ліни Костенко в українському
культурному просторі завжди відчутна.

Поезії Ліни Костенко

в зримому й незримому дійстві часу вра-
жали виключно українським глибоким
етосом особистісної незалежної поста-
ви, тонкою неповторністю інтонацій.

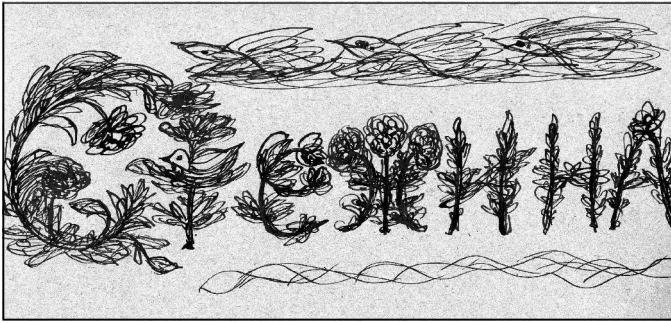
І саме ця особистість, будучи офіцій-
но визнаним поетом, зробила перед ли-
цем хижкої советської реальності - свій
досконало шляхетний сміливий жест,
який позначив чіткий знак розрізнення
між тим, що насправді є життям, і тим,
що є його імітацією. То був жест, який кон-
че мав хтось зробити, аби засвітився об-
раз і смисл «повстання особистостей» -
як великий духовний змаг українства в
другій половині XX ст.

Під час суду над друзями-дисидента-
ми Ліна Костенко, після оголошення ви-
року, кинула засудженим - «ворогам на-
роду» - розкішний букет троянд, а суд-
дя промовила, що чинять вони непра-
ведну ганебну розправу над найкращи-
ми з синів України.

Багато хто, почувши ту вістку від радіо
«Свобода», захоплено подякував Богові
за те, що в Україні зникла людина,
здатна на такий вчинок.

Той випадок став леґендою. І може
найвидатнішим віршем поетеси. Живим
мітом, в якому українці впізнавали себе
справжніх, свій істинний образ і покли-
кання. Він викарбував одну з найпотужні-
х позначок в народженні нового українсь-
кого часу, яку жодна сила не зітре. Через
призму цього Вчинку, що дивним чином
єднається з образом Марусі Чурай, і нині
всвітлюється цілісний світообраз, жива
правда поезії Ліни Костенко - як вічне
торування - творення шляху, дороги, як
оберіг добра і краси.

Раїса ЛИША

Григорій ЧУПРИНКА Віщі дзвони

В небі, в зоряній безодні
тонуть дзвони великодні,
тонуть, тонуть, ніби сон,
Б'ються, дзвонять тон-у-тон...
З ними дума в небо лине,
З ними никне, з ними гине
тьма заслон.

Гаснуть зорі. Знову світло.
Все радіє, все розквітло.
Зникла сила перелон.
Вся земля — святий амвон!
Сяйвом душі всі облиті
І немає їм на світі
Заборон.

На Великдень сонце «грає»

З давніх-давен існує в нас в Україні повір'я, що на Великдень, під час сходу сонця «грає». Великдень — такий великий празник, що й сонце гуляє, сказано бо: все радіє і на небі, і на землі. Як ідеш з обідні й дивишся, воно гуляє — парости по ньому, наче хто мотає туди й сюди.

На Гуцульщині кожен, побачивши схід сонця, побожно знімає шапку і, звернувшись обличчям до сходу, віддає йому глибокий поклін, хреститься і шепче слова молитви:

«Слава Тобі, Господи, за личенько Твоє Господне, що ся показало, праведне, слава Тобі, просвященне!»

Вранці на Великдень, перед тим, як має сходити сонце, люди відчиняють усі віконниці і відслоняють фіранки на вікнах, тобто усувають все, що могло б не пропустити до хати чародійного проміння великоднього сонця, що за народним віруванням приносить у дім щастя і здоров'я.

ЗВИЧАЙ РОБИТИ ПИСАНКИ

та крашанки виник у нас в Україні дуже давно. У вісімдесятих роках XIX століття, при розкопках Кривушанської могили археолог Уваров знайшов глиняні яйця. Такі ж яйця знайшов у 1908 році і Хвойка при розкопках на Полтавщині. Крім того, вчені порівнювали орнаменти на посудинах, що були знайдені при археологічних розкопках, з найстарішими орнаментами писанок і довели, що звичай розмальовувати писанки походить у нас в Україні ще з передхристиянських часів.

Найстаріший орнамент на писанках подекуди зберігається ще й досі. Він переважно геометричний: трикутники, спіралі, кола, сорококлінці, сорок гілок тощо. Все це — знаки різних ритуалів або священні числа. Колись, імовірно, все це в'язалося з атрибутикою дохристиянських вірувань, а в християнські часи набрало іншого змісту, наприклад, пояснюється сорокаденним постом або існуванням дня сорока мучеників.

ВЕЛИКДЕНЬ ІВАН ФРАНКО

Великдень! Боже мій великий!
Ще як світ світом, не було
для нас Великодня такого!
Від вдосвіта шум, гамір, крики,
Мов муравалисько, все село
До церкви йдуть. Як перший раз
«Христос Воскресе» заспівали,
То всі мов діти заридали,

Аж плач той церквою потряс...
Так бачилось, що вік ми ждали,
аж дотерпілись, достраждали,
що Він воскрес й посеред нас.
І якось так зробилось нам
У душах легко, ясно, тихо,
Що, бачилось, готов був всякий
Цілій землі і небесам
Кричать, співають: минуло лихо!

Валентина ОТРОЩЕНКО

Освячених посівів
тихе світло
І в нім дівчата
котять писанки
Поміж веснянок
і вінків із жита
До птаха
на небесній корогві

Борис ОЛЕКСАНДРІВ

* * *

Весняний день, співучі тони,
І небо золотом горить...
«Христос Воскрес!» — співають дзвони,
Колишуть піснею блакить.
І кожен раз, як дзвони гулом
Лунають величі слова, —
як голос давнього — минуле
У наших душах ожива...
У синю далеч линуть мрії..
О, краю сонця і степів,
Щоб загубити свої надії,
Ти довго-довго так терпів!

Але ніколи світло раю
Не погасало в шумі гроз,
То ж вірю я, що Ти, мій Краю,
Так само вічний, як Христос!
Настане день — і морок туги
Розіб'є променем ясним
Із ночі кривди і наругу
Ти вийдеш чистим і міцним.
І не злоба, не дух мамони
У краю волі буде жить,
А тільки — Бог! Воскресні дзвони,
Великдень, сонце і блакить!

Одарочка малює ЛЕСЯ ХРАПЛИВА

Ой, малює Одарочка
писанки червоні,
І б'яжуть до неї взори:
Кожне просить на писанці
півні, зорі, коні.
Кожне просить на писанці
Його написати,
Кожне хоче звеличити
Господнє Свято.

Кожне каже: на писанці
Я вже не віднини!
Мене здавна так писали
Та ще в Україні!
Подумала Одарочка,
Сіпа за роботу —
Вже всі взори на писанці
В Велику Суботу!

Дитячі веснянки

Летів, летів шпак, шпак
Через попів мак, мак
Та й сів на воротях
В червоних чоботях.

А в соловейка
Жінка маненька,
Сидить на кіпочку,
Пряде на сорочку.
Смик поманеньку
На сорочку тоненьку.

Купалися ластів'ята
Та в чару-водиці,
Щоб були ми чорнобриві
Та ще й біполиці.

Ой вилить, вилить, гоголю,
Винеси літо з собою.
Винеси літо-літечко
І зеленє житечко.

Чорногузе, дядьку
Зроби мені хатку,

І ставок, і млинок,
І цибулі грядку!

Гусята, гусята
Гречку поїли,
До стау, до стау
Пить полетіли.

Тут була, тут була
Перепілочка,
Тут була, тут була
Білозірочка.

Куди воробець ішов,
Туди ячмінець зійшов.
Куди синичка ішла,
Туди пшеничка зійшла.

Налетіли журавлі,
І великі, і малі,
Сіли собі на ріллі,
Заспівали — та-ра-рі.
Де журавка ходила,
Там пшениця вродила,
Де журавель походить,
Там кукіль уродив.

КЛІСТ

Ніна НАРКЕВИЧ

Давно-давно в далекій теплій країні, що зветься Палестина, жила сіра пташка. Не мала вона ні гарного голосу, ні гарного пір'ячка, але мала маленьке добре серце. Це все, що дав їй Господь.

Настала чудова весна. Пташка прилетіла в садок, де росли пишні троянди. У садку їй дуже сподобалось, і вона звила собі там гніздечко. Кругом було мило і затишно.

Кожного ранку приходив у садок хлопчик, підгортав куці троянд, підлівав їм і підв'язував. Хлопчик помітив пташку і став щодня приносити їй зерно, яке посипав по стежках. Яка була щаслива пташка, яка вдячна хлопчикові за його прихильність! Тепер їй діточки мали досить їжі. Вона годувала діток, а тоді підлітала до куца, коло якого працював хлопчик, і співала нескладну пісеньку, бо хотіла нею подякувати своєму другові.

З кожним днем усе більше троянд розцвітало в садку. Ніжний запах наповнював його. З кожного куца дивилися чудові квіти, жовті, рожеві, білі...

Але одного разу все змінилось. В садок забігли сусідські діти. Гамором та криком наповнився садок. Не зважаючи на хлопчика, діти почали обривати квітки. Хутко куці сумно схилили свої поламани віти до землі...

Один рудуватий хлопець підбіг до малого господаря садка і з ехидною усмішкою запитав:

— Гей ти! Слухай! Ми вже масмо з чого сплести собі вінки — а от з чого ти сплетеш собі вінок на свято?

Хлопчик не плакав, не гнівався, а лише відповів тихо:

— А он, дивись! — і показав рукою на колючі віти троянд.

— Ха-ха-ха! — зареготався рудий. — З колючок? Не дуже ти розумний, я бачу.

І вибіг з садка. Пташка заховалась у куці. Якби вона могла, то певно заплакала б, а якби знала людську мову, то полетіла б до дорогого друга і потішила його. Тепер тільки дивилась із куцки в його лагідні, спокійні очі.

Хутко після цієї події спорожніла хата, спорожнів садок. Не приходив туди хлопчик, бо виїхав кудись із батьками. Пташка теж покинула це місце. Вона боялась недобрих дітей, які усе нищать... Але

забути гарного хлопчика не могла.

Минули роки. Одної весни пташка прилетіла на околицю великого міста й оселилася в густому садку під високою горою. Тут було спокійніше, ніж у місті, але ніколи не було пташці так гарно, як колись у садочку її малого друга. Звила вона й тут гніздечко, вивела пташенят і цілими днями літала по околиці, шукаючи для них поживи. Не було тут нікого, хто б щедро насипав їй зерна, як колись той хлопчик...

Одного ранку околиця сповнилася людським гамором і вигуками. Дорогою йшов людський натовп. Посередині три бліді, змучені в'язні несли великі дерев'яні хрести. Навколо люди бігли, кричали, плювали їм у обличчя, жбурляли камінням. Особливо багато знущання й побойв діставалося тому, що йшов попереду. З жахом дивилася пташка на це видовище. Вона хотіла хоч чим-небудь відвернути увагу злих людей від нещасного: пролетіла над натовпом низько-низько, мало не черпаючи людей своїми крильцями. Так вона робила завжди, коли її діткам загрожувала небезпека.

І тоді вона впізнала серед в'язнів свого колишнього малого друга... Так, той що йшов попереду, це був він — тільки як він виріс! Став уже дорослий, але як змарнів і який змучений!

Жалем стискалося пташине серденько. І, забувши про небезпеку, про своє гніздечко, пташка летіла вслід за юрмою, щоб не згубити з очей свого дорогого друга...

А натовп посунав на гору. З вигуками, галасом встановили хрести і почали розпинати на них усіх трьох в'язнів. Від жаху пір'ячко в пташки настовбурчилось...

Ось уже її друга підіймають на хресті, його руки й ноги пробиті цвяхами, додолу спливає густими червоними струмками кров, а на голові в нього вінок з колючок. Як він сказав про колючки тоді в садку?

Йому боляче, він страждає!.. Забула маленька пташка свій страх перед людьми, знялась над хрестом, стала кружляти над головою нещасного, намагаючись дзьобком вирвати колючки з його чола, припадала до рук, до ніг, щоб звільнити їх від цвяхів. Гаря-

Сучасний Петриківський розпис

чими краплинками бризкає кров на її груди, а дзьобик так зігнувся, що вже одна половинка не прикривала другу. Та дарма — не було сили в маленького створіння визволити дорогу йому людину. Змучена, полетіла пташка геть, коли враз почула страшний грім. Усе навкруги потемніло, ніби настала ніч...

На світанку прокинулась пташка в садку, де вона впала в траву. Навколо було тихо. На горі стояв порожній хрест.

— Нема його!.. Забрали... — сумувала пташка.

Спрага мучила її. Полетіла до струмка напиться. Коли нахилилася над водою, то жажнулася: шийка й груди були в неї червоні від крові... від його крові.

Дзьобик не закривався, як раніше, а одна половинка перехрещувалася з другою.

Довго милася пташка, але не відмила кров з її пір'ячка. Так і залишила-

ся шийка та груди червоними і дзьобик у вигляді хреста.

Минуло три дні. Пташка сиділа коло своїх діточок у садочку на дереві і все їй ввижався Той, кого розп'яли на хресті.

— Чому я не могла йому допомогти? — стискалося болем її серденько. І раптом почула вона десь близько тихі слова:

— Не сумуй! Він знову ожив, воскрес. Пташка стрепенулась, серце її наповнилось гордістю й щастям.

— Живий, Він живий! Хто Він? Хто Він? — задзвеніла назустріч сонцю її нова пісенька.

І почула в шелесті листя, в плюскоті срібних хвиль струмочка:

— Він — Син Божий!

Давно-давно вмерла та пташка, але й досі нащадки її, що їх зовемо ми клістами, мають червоначі плямки на шії та грудях, а дзьобик у них закінчується ніби хрестиком.

Дмитро Білоус

Сорок святих

*В сиву далеч думками лину
крізь вікві непроглядний морок,
де за віру знайшли кончину
ті святи, що було їх сорок.*

*Не схотіли богів поганських
вшанувати перед походом
сорок воїнів християнських —
їх спалили перед народом.*

*Перед тим ще брали на муки
на льоду Севастійського озера,
їм ламали і ноги, й руки,
обливали водою, морозили.*

*І явився Христос до в'язниці
і прорік: — Хто стерпить страждання,
того чиста надія здійсниться —
на блаженство в раю сподівання.*

*В сиву далеч думками лину
крізь вікві непроглядний морок,
де за віру знайшли кончину
ті святи, що було їх сорок.*

ДЛЯ МАЛЯТ

Сонячний зайчик

*Сонячний зайчик,
Ласічний зайчик
Бігав по білій стіні.
І несподівано сонячний зайчик
Сів на долоньку мені.
Ось уже знову сонячний зайчик
Прудко по стелі біжить.
Певно, цей зайчик,
Ласічний зайчик
Хоче зі мною дружити.*

Леонід Ямковий

Борщик-дощик

*Бачиш горщик?
В ньому борщик.
З нього йде угору пара,
А із пари вийде хмара,
А із хмари піде дощик!*

Михайло Стельмах

Весняний дощ

*Дощик теплий, дощик синій
Цілий день співав в долині.
І під цей весняний спів
У долині луз зацвіє.
В лузі повно квіточок
І маленьких діточок.*

Ми любимо весну

*Ми любимо весну,
Зелену, чудесну,
Грімницю у тучі,
І дощик співучий,
І луки широкі,
І ріки глибокі,
І поле веселе,
І рідні оселі,
І цвіт у маю —
Всю землю свою!*

Педагогічна сторінка

Людмила ІВАННІКОВА

На зламі XX–XXI ст., коли відродилась Українська Автокефальна Православна Церква і храми Київна наповнились віруючими, я мимоволі звернула увагу на те, що в кожному храмі УАПЦ дотримуються якихось своїх самобутніх традицій: на Херувимській пісні, а також після причастя віруючі підходять «під Чашу»; освячують зілля на Трійцю і вербу під відкритим небом, як паски; стають на коліна під час євхаристійного канону навіть в неділю і в свято, коли по уставу колінопреклонні молитви відмінюються, те ж саме під час Великого славослів'я й читання Євангелії; благословення священників букетами квітів чи верби на відпусті в Зелені Свята або Вербну неділю; сплітання вінків з живих квітів на храмові ікони або на ікону шанованого святого в день його пам'яті, також виплітання вінків на ікону Святої Трійці в день П'ятдесятниці; виплітання вінків з живих квітів на Плащаницю в Страсну п'ятницю і прикрашення ікон та іконостасу вишитими рушниками, вишиті покривці на аналої, вишиті ризи та підризники, стихарі та інше облачення священників і кліриків, корогви й убрання вітваря тощо. Все це вражало, приваблювало, в поєднанні з українськими літургійними співами захоплювало красою й багатством рідних українських традицій. Цікаво було дізнатися про інші стародавні звичаї, які нині відроджують наші священники, і яких не бачимо в храмах РПЦ, де все суцільно канонічне.

І ось я натрапила на книгу Арсена Річинського, новопрославленого Українською Автокефальною Православною Церквою праведного Арсенія, сповідника й лікаря, Волинського чудотворця (2011). Він був сином священника на Волині, добре знав українське релігійне життя, за освітою й за професією – лікар, але за покликанням – подвижник УАПЦ, нескорений борець за відродження українського православ'я, духовний композитор (уклав і видав збірку церковних піснеспівів українською мовою для сільських церков, шкіл і народу «Всенародні співи в Українській Церкві» (1925), «Українські колядки» (1927), «Українську відправу вечірню і ранню на мішаний хор» (1929) та ін.), автор численних хороших концертів на релігійну тематику, зокрема й «Літургії», яка й нині звучить у храмах. Завдяки його старанням у 20-х роках XX ст. розпочалися богослужіння українською мовою в храмах Володимир-Волинського, де він жив, і смисл свого життя бачив у відновленні стародавніх українських церковних звичаїв та обрядів, скасованих РПЦ. За все це заплатив арештами та перебуванням у польських таборях, а з 1939 р., коли прийшла советська влада на Волинь, десятирічним ув'язненням в сталінських лагерьох. Приводом для останнього стала його книга «Проблеми української релігійної свідомості» (1933), яку НКВС визнало антирадянською...

Арсен РІЧИНСЬКИЙ

НАЦІОНАЛЬНА САМОБУТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВ'Я

З книги «Проблеми української релігійної свідомості», Володимир-Волинський, 1933

Що кожна нація в цілості сама є суб'єктом релігійного досвіду, це найкраще підтверджується народженням у кожного народу своєрідних місцевих церковно-народних звичаїв. Величезне значення їх стверджують і церковні канони й саме життя. Буває, що люди зрікаються догматичних основ своєї віри, але вперто дотримуються отих ніби другорядних місцевих звичаїв. Якраз тепер підготовляється злука Польського Катола. Народового Костела з Польською Православною Церквою. І що ж! Члени того Костела згодилися відкинути *Filioque*, приймають правосл. догматику й причастя у двох постатях, визнають 7 соборів всесвітніх і 9 провінційних, але непорушно зберігають західний обряд, польську літургійну мову й загальну науку про звичаї, які походять із польської традиції (напр., рорати, гоже жале, хресна дорога, гріб Христа, травневі богослужіння, Боже Тіло, почесть Св. Тайн та ін.); отже, рорати й маєві служби обстоюються більше, ніж догмати...

Багато таких місцевих церковно-народних звичаїв витворилося і в Українській Церкві; не могла їх винищити навіть 200-літня московська неволя. Одні з них продовжують ще поганську традицію (очевидно, пристосовану до християнської науки); інші походять з християнської доби й свідчать часто навіть про вірніше розуміння обряду, вик-

ривлене у Московській Церкві; ще інші віддзеркалюють деякі особливості місцевого побуту.

До першої групи належать усі ті звичаї, що носять сліди староукраїнського поганського світогляду. Активна участь народу у давній культурі зберігається й тепер, хоч у слабшій степені, коли люди під час Літургії шепчуть молитви, особливо ж, коли стають перед вітварем зі свічками – спочатку чоловіки (за малим входом), потім молодь (на Херувимській), потім жінки (після «Імами ко Господу»), нарешті діти (під час причастя). Із прагнення до самостійної відправи богослужіння самими вірними походять т. зв. *обітниця*, яку правлять в разі несприятливості священника. Чинна роля молодих на вінчанні виявляється у присязі, внесеної в Требник П. Могили, й з того часу уміщуваній у всіх українських требниках – київських і львівських; нема її лише в московських виданнях, – «*Без сеяже присяги малженство важное бити не может*»... На Вербницю вчора по освяченні верби надворі діти самі вносять її з процесією до церкви і там шойно на ранній вона роздається людям. У страшносудну неділю на вечірні у Софії все духовенство, а за ним Гетьман, старшини й козаки просили взаємного прощення й при співі пасхального канону й стихир запалювали свічки посеред церкви і на свічнику зі словами: «*Готовий на суд Бо-*

жий...»

Ідея близькості Бога й людини зримо проявляється в українським звичаї відчиненості Царських Врат під час цілої Літургії (від малого входу до причасного), – у покладанні Св. Дарів на голови вірних на вел. вході.

Віра в подібне до земного загробне життя та в зв'язок з померлими виступає в жіночих голосяннях, у святкуванні третин, дев'ятин, пів-сороковин, сороковин, роковин, у поминальницях – на св. неділі, перед спасівчаними заупокоєними, перед Дмитром тощо. У похороні чимало залишилось ще старих (навіть скитських) звичаїв: на похороні козака при гробі клали постаті добрих дій і гріхів, вели коня з переодягненим за покійника його приятелем, везли тіло у санях, з музикою. Цвинтарі повністю засаджують деревом. Від скитів зберігся також (особл. між козацтвом) звичай побратимства, нехотя освячений потім і церквою.

Сліди староукраїнського культу вогню й води держаться й досі в народних обрядах; звідси – і в церкві пошана до вогню й св. води. Згадаю – хрещення «з кропилом», ставлення хрестів і капличок над джерелами або звичай старих священників на Україні причащати святою водою на Водохрещі (по водосвятті) тих, хто був відлучений від причастя. Віра в містичну силу вогню виявляється запалюванням свічок братчиками, сестричками й

поважнішими парафіянами – під час читання Євангелії та у всі головні моменти на Літургії. У Вел. Четвер «страсну» свічку приносять з вогнем додому для освячення хати; пізніше цю свічку (як рівно й «Громницю» по Стрітенні) світять лише в особливо важливих випадках. У великодню ніч під час читання «Діяній» палять на цвинтарі ватру.

Віра в симпатичний зв'язок людини з природою породила думку про чудодійну силу зілля: звідси церк. звичай посвячення квітів (на Зелені Свята, на Маковея – обов'язково з кількома голівками маку), а також обжинкової вінків і овочів (на Спаса). Звідси також вживання священником у церкві т. зв. трійчаків – крихти сухих квіток із застромленими трьома свічками (на Водохрещі, Великдень, у Зелені Свята).

Як відгук староукраїнських релігійно-племінних зборів відбуваються й тепер т. зв. відпусти й храми з традиційним медоваренням і громадською трапезою. Господь навіть посилав янголів на землю споглянути –

«Ци гаразд си тут люди справують...»

Ци варє пиво д'світому Рїздву,

Ци сите меди д'світому Збору?..»

Народ вкладає особливий зміст у свято Рїздва з цілим Рїздвним циклом (почавши від Дмитра – Михайла – Воведення аж до Водохрещі), як рівно ж і в інші церков-

но-народні свята (напр., Івана Купала або Великдень – свято весни з першими хороводами й веснянками), в народі й досі тісно сплітаються християнські погляди з давніми поганськими... Народна традиція сильніша від церковних приписів; доказом цього є спів по церквах колядок у Різдваїні свята та релігійних кантів протягом цілого року.

Чимало залишається в церковно-народних звичаях слідів магічного світогляду. Магічну силу приписують, напр., іконам, коли ставлять образи на вікнах з того боку, звідки йде хмара, або дзвонам, коли молоді три дні Великодня дзвонять від ранку до вечора, бо від того залежить урожай гречки. Дзвонять також у громовицю, щоби розігнати хмару. Взагалі дзвін у нас люблять. Великодню Євангелію читають окремими уривками й після кожного дзвонять. Дзвінок має знати, що йде священник з причастям до хворих, або св. водою (на Водохреща), або з процесією в поле (на Юрія). Підзвінним сповіщається громада, що хтось вмер. Козацький полк. Піддубський, посаджений на палі, благав дзвонити по своїй душі (1663). Як пережиток магічного світогляду, залишається також адорація архаїчної мови обряду. Щоправда, росіяни обстоюють у нас слов'янську мову богослужіння частіше з національно-політичних мотивів (на це вказує обов'язкова московська вимова слов'янського тексту), але й з українців дехто хоче зберегти ту напівнезрозумілу церков. мову – як не у всіх відправах, то бодай в окремих реченнях, котрі, мовляв, сами по собі мають силу єднати нас зі світом невидимим і звідти зливати на нас Богу благодать. [...]

Містика християнства – у глибині його ідей, а зовсім не у поєднанні рухів та незрозумілих слів. Навпаки: через засвоєння доступних розумові правд християнства людина відкриває щораз ширші горизонти, подібно як розвиток астрономії лише ступеневі відшаровував дослідникам безодню зоряного космосу. Що ж говорити про науку віри? Історію Тайної Вечері переповідають діти, але з'ясувати тайну Євхаристії не могли навіть богослови, незалежно від того, якою мовою ця тайна виворюється нині на кожній Літургії.

Другу групу складають церковно-народні звичаї чисто християнського походження. Напр., Євангелію на Літургії священник у нас читав лицем до народу, або навіть клав її на голови присутнім, наче на живому культі. До народу звертається священник також перед початком євхаристійного канону зі словами: «*Благодать Господа нашого...*» «*Горі імій серця*», «*Благодарим*

Господа». Плащаницю обносять навколо церкви в п'ятницю на вечірні, а не в суботу на ранній, бо власне ця вечірня є спогадом положення до гробу Тіла Христового. Навіть крій фелона українського дещо інший: у нас він був коротший, вужчий і без московського рогу за шиєю. Хрещення й хіротонію в Україні робили масово; хрестили обливанням. Тому після моск. собору 1620 р. москалі перехрещували українців, а від священників з України відбирали ставлені грамоти й ждали повторення хіротонії. Українці боронилися тим, що як можна нараз многих хрестити, то можна й рукополагати. В Українській Церкві священник міг правити службу за диякона (коли було більше священників), а також за чином архиєрейським, священники давали розлучення самі, без єпископа. Такі широкі повноваження священника стрічаємо лише на Україні. Дивним збігом обставин вони нагадують відносини у первохристиянських церквах, коли ще не розмежовано було функції пресвітерів і єпископів. Деякі обряди, давніше виконували священником, залишились тепер тільки у відправі архиєрейській, напр., умивання рук під час Херувимської. Але у нас священники придержувалися того звичаю аж до XVI ст.

Третю й останню групу творять звичаї чисто місцевого значення, напр., свято літнього Миколи 9 травня (його нема у грецькій Церкві), св. Хреста 1 серпня; правило святим «в *Малой Россії просіявшим*», багато акафістів, особливості служби на Михайла, патрона України (спів «Блажен муж» і читання Євангелії на вечірні), звичай давати по два христ. імені та одному мирському, похорон обов'язково до заходу сонця та ін. До місцевих особливостей належить також переймання до правосл. обряду деяких звичаїв Західної Церкви – передовсім спеціального чину *пасії* по п'ятницях Вел. Посту. Це – відгук культу Тіла Христового, і засвоєний в Галичині поклін на «*воллотивійшійся*».

Деякі з цих обрядів увійшли в богослужбні книжки. Перші Требники в Україні видруковано 1606 р. (одночасно в Острозі і Стратині); при тому Стратинський Требник перекладено з грецького первовзору, спеціально надісланого від патр. Мелетія Пігаса, але є п. Гедеон Балабан з духовним собором доповнив його матеріалами з «давніх слов'янських» рукописів, поробив різні зміни й додатки і зафіксував деякі місцеві звичаї української церковної практики. Ще більше значення має Требник П. Могили, ухвалений на Київському соборі 1640 р.; сюди увій-

Микола ЩЕРБАК У Вербницю

*Син Господній ішов по землі,
моя небесним привіллям,
і стелила дорогу юрба
пальмовим гіллям.*

*А як прийдеш, Ісусе, до нас
провісною весною,
ми постелим блакитний Твій шлях
золотою вербою.*

*Ми завітчаєм цвітом з ланів
кожну-кожну стежину.
Лиш прийди, о Спасителю наш,
У святу Україну!*

Наталія ЛВИЦЬКА-ХОЛОДНА Христос Воскрес!

*Побожно звеличали день суботній,
а відсвіта зібрались і пішли,
і пахощі, і миро понесли
на місце страти, де був гріб Господній.*

*Укривши лица в сутінки скорботні,
одним лиш заклопотані були:
хто б камінь їм важений віддали,
щоб Тіло намастити ще сьогодні.*

*Прийшли і вгледіли: Його нема,
в печері пуста і вступилась тьма,
бо янгол білий в головах вартує.*

*— Не бійтеся! — він радісно сказав. —
Господь іде через мене вість блаую,
що Син Його сю ніч із мертвих встав!*

шли не тільки місцеві українські обряди й погляди (у поясненнях), але свідомі запозичення від Католицької Церкви; є тут – «біля 37 нових чинів, яких немає у попередніх требниках, деякі з тих чинів складено за зразками однорідних канонів латинського требника (освячення церк. одягу, образів, хреста, дзвонів), але й поза тим маємо ще біля 20 чинів, яких не бачимо в друкованих грецьких та слов'янських требниках, і які Могила міг взяти або зі старих рукописів, або з сучасної йому практики Української Церкви». Ще й тепер, коли у богослуж. книгах бракує якоїсь відправи, звертаються до Требника Могили, найбільш систематичного і повного.

Отже, в Україні чимало є своєрідних звичаїв і відправ для освячення різних моментів народного побуту; цього вимагав народний світогляд – віра у близькість Богу і почуття істотного зв'язку людини з природою. Якщо московську релігійність характеризує втеча від мирської «суєти», то українці навпаки освячують кожну дрібницю свого оточення. Московська релігійна думка шукає Бога над світом поза межами емпірії, а Царства Божого чекає в апокаліптичному часі; навпаки світогляд українців оснований на пересвідченні, що сила Божа – іманентна світові й може себе благодатно виявити на кожному місці в природі і в кожному історичному моменті.

Свято-Успенська церква в Китайгороді на Січеславщині.
Козацьке бароко. 1754 рік. Світлина 1957 року

МАЙДАН

НАШ СВІТ ОПУЩЕНИЙ ДО СПОЖИВАЦТВА

— Євгене Олександровичу, Ви велику частину, можна сказати — усе своє свідоме життя присвятили боротьбі за Україну. Чи за таку Україну, як маємо нині, Ви боролися? Скільки ще треба часу, щоб вона стала такою, про яку Ви колись мріяли? Які ще перетворення потрібно здійснити?

— Насправді, людина, яка йде проти течії і домагається якихось змін у житті, вона не має ілюзій, що скинеш цей режим, прийде новий і все буде добре. Бо, фактично, люди змінюють погоду, люди змінюють клімат. І коли змінюється влада на краще, то це добре, і хотілося б, щоб влада змінювалася на краще, але немає ілюзій, що все життя зміниться одразу. У той час не стояло питання, якої я хочу України, а стояло питання про те, що я хочу жити в країні, де є честь, правда, де є гідність. І власне я, якщо вжити таке слово «боровся», то боровся за піднесення національної гідності і честі. То було для мене дуже важливим. Те, що я давав і даю, має послужити підпорою для саморозвитку нації.

— Що ви ставили собі за мету, створюючи Ініціативу «1 грудня»?

— Власне, Ініціатива «1 грудня» є ініціативою Церков. Три Церкви домовилися, вони визначили людей. І людей вони вибрали, які мали би бути резонаторами оптимістичного, гідного духу в суспільстві. Отже, йшлося про те, що наш світ дуже опущений, він опущений до примітивного матеріалізму до споживацтва. І в цьому гніздяться всі людські пороки: жадібність, заздрість, неповага до іншого, фальшиві цінності і фальшиві авторитети. Людям потрібно нагадувати елементарні істини, актуальні для всіх часів. Людям потрібно нагадувати, що ця хвороба моди, успіху, конформізму, чи, як люблять тепер казати, комфортності, вона мине. Все мине, але правда не мине.

ЄВГЕН СВЕРСТЮК:

«ЖИВА РИБА ПЛИВЕ ПРОТИ ТЕЧІЇ»

Це інтерв'ю Євген Сверстюк дав під час свого завітання до с. Криворівні, де молився на Літургії у храмі Різдва Пресвятої Богородиці та відповів на запитання випускників Криворівнянської загальноосвітньої школи I – III ступенів імені Михайла Грушевського.

Звичайно, будь-яке звернення, будь-яке нагадування революції не зроблять. Люди залишаються такими, якими вони були. Але люди потребують чути цей голос нагадування. Їм потрібно чути ту елементарну правду, що справжні цінності — це цінності духовні, що справжня культура вимірюється висотою духовності, і що справжні взаємини між людьми теж корелюються причетністю тих людей до духовного життя.

ЛЮДИ НЕ РОЗУМІЮТЬ, ЩО ЇМ ТРЕБА ЗМІНЮВАТИСЬ

— Ви дуже багато спілкуєтесь з людьми, особливо — з молодими людьми. Чи відчують вони себе нащадками, наступниками тих, хто поклав своє життя за волю України?

— Якщо говорити про ставлення українців до своїх героїв чи до своїх подвижників, чи до тих, які давали приклад служіння, то це ставлення дуже пересічне, не високе. Я відчуваю культ пошани, наприклад, у ставленні до Параски Плитки у Криворівні. Тут збереглася культура і ту культуру підживлює священик, він вчить, він є вчителем. В кожному місці має діяти та наука культури ставлення, наука поцінування, наука пошанування. Цього бракує, страшенно бракує усій Україні. Звісно, якоюсь мірою воно підтримується. Підтримується в школах, де є добрі вчителі. Підтримується і в церквах, де є добрі священики. Є осередки, маленькі осередки, в Україні, які працюють над цими надзвичайно важливими проблемами. На превеликий жаль, тільки осередки. Вони не можуть змінити клімат у державі, вони не можуть вплинути на загальне. То має бути робота систематична і поставлена на добру культурну основу. І це має людина вносити ще з дитинства. «О, це пішов наш священик». Перед ним знімають шапку, і він від того починає сам себе більше поважати і їх. І це має надзвичайно важливе значення.

Інколи буває, так би мовити, впізнання. У мене дуже часто це трапляється. Наприклад, на базарі тітка мені каже: «А я вас по телевізору бачила!». Ну, бачила, а що з того?

Ну, якщо вона мені каже, то це справиво на неї приємне враження. Але це не все. Це є якийсь елементарний початок, яке зерно, з якого можна було б творити культуру поваги. В суспільстві, де людина цілими десятиліттями була тільки інструментом для влади, в такому світі дуже важко підняти народ.

От подивіться... Ми від Ініціативи «1 грудня» дуже часто звертаємося до людей з приводу різних питань. В останньому числі «Нашої віри» є публікація-звернення до народу. Чого ми домагаємось? Ми нагадуємо, що влада не змінить порядку, культури стосунків між людьми, навіть якщо б це була дуже розумна влада. Яка б сприяла поряднішим, кращим людям, підтримувала б культ чесною людини. Це вже було б важливо. Але вона лише б підтримувала. А виробляти треба самому себе, починаючи від виховання дитини. І це є дуже важливо.

Часто я виступаю, мені телефонують з каналу «Культура», щоби я дав якийсь виступ, щомісяця, і я постійно нагадую, що я виступаю перед вами, як редактор газети «Наша віра». Цю газету я редагую двадцять чотири роки, ну, звичайно, на громадських засадах. І я хочу підняти людей до питань релігійно-культурних, я хочу людям нагадати, що там, де немає релігійного почуття, там, де немає відчуття святості, там не прищеплюється культура елементарних знань, бо вона не має фундаменту, вона стає чисто формальною. Цю газету я роблю, як культурологічну газету, релігійно-культурологічну, бо з нашими людьми треба саме так вести розмову. Інакше — вони навіть не звернуть увагу на те, що існує релігійне життя, духовне життя, і воно бере своє коріння з біблійних джерел. Ви знаєте, я нагадую, що ця газета коштує на рік двадцять чотири гривні — це навіть для бідного не є гроші. Ви не покладайтесь на те, що я вам за десять хвилин передам усі ті ідеї, які промовляють у кожному номері газети — передплатіть її. Для мене це збиток — ця газета збиткова. Але якщо я працюю, то хочу, щоб вона комусь принесла користь. Якщо ви пропонуєте людям змінитися, змінити ставлення

у своєму середовищі — це важко, це не так просто. Але передплатити газету — це легко. І що ж — результат малий. Люди не розуміють, що їм треба змінюватись. Люди не хочуть змінюватись, вони дуже інертні, їх оцей дух віри не запалив, не підняв.

— То це, на Вашу думку, найбільш шкідливий хробак, який точить наше українське суспільство?

— Інертність і байдужість. Українська байдужість входить у притчу. Нація багата талантами, це міцна нація, якщо говорити про фундамент. Але духовна червоточина не вилікувана. Більшовицький режим і попередні режими залишили дуже важкий спадок.

ЖУРНАЛІСТИКА ФОРМУЄ КУЛЬТУРУ МИСЛЕННЯ ЧИТАЧА

— Яка роль журналістики у сучасному суспільстві?

— Хтось каже, що від журналіста мало залежить. Хтось каже, що від журналіста дуже багато залежить. Я не знаю, але взагалі журналістика формує культуру мислення читача. Це безпосередній контакт з людьми, це безпосередній приклад. Безпринципна журналістика виконує дуже шкідливу роллю, вона посилює деградацію суспільства. Добра журналістика, культурна журналістика пробуджує інтерес до сутнісних питань і піднімає рівень. Я би це покривляв з роботою вчителя. Щоб не кажити, але від вчителя, хоч є програма і він виконує все згідно з програмою і підручником, але від нього дуже багато залежить. Він дає приклад, живий приклад, і це вже інша програма. Він дуже важливо впливає на лекції, приходять вчитель на лекції приходять неохайно одягнуті, бо у нього вдома щось там негарзд і він опустився, він не розуміє, що виконує дуже шкідливу роллю. Замість творити свято, він творить культ неохайності, пересічності. Я думаю, що так само, як вогонь передається полум'ям, так і байдужість передається. Тому я ставлюся до журналістики серйозно і думаю, що треба розривати журналістів: як ремісників і заробітчани, і журналістів, які будять.

— Колись журналістів називали четвертою вла-

дою. Як Ви вважаєте, чи зберігся цей статус і в часи української незалежності?

— Це — гіпербола. Можна говорити про журналістів як четверту владу там, де є впливові органи друку, чи телебачення авторитетне, і це впливає на владу і на все. А в нас це гіпербола. Але трохи вона таки впливає і якоюсь мірою творить погоду. Не будемо казати, що це четверта влада, але якась влада духовна, культурна є.

— З огляду на те, що Ви сказали, яку пресу в Україні вважаєте якісною?

— Я передплачую газети «День», «Україна молода» і «Літературну Україну». Я ціную зусилля газети «День» якось активізувати процеси в різних сферах культури. В тому відношенні вона дає добрий приклад, і її багато людей шанують і цінують.

Цілком пристойний рівень газети «Україна молода».

НАГАДУВАТИ, ВИМАГАТИ І, ГОВОРИТИ ПРАВДУ

— Що допомагало Вам вистояти на засланні чи, можливо, в якісь інші важкі хвилини у житті?

— Ну, якщо говорити про те, що допомагає, то це загальнолюдська істина: допомагає релігія, усім поколінням. У спогадах людей, які пройшли Коліму й ті усі кола пекла, ми знаходимо яскраві приклади того, що їх підтримувало свята сила віри і дух молитви. В цьому стосунку, думаю, що і я належу до тих людей. Допомогала людям також принциповість і честь. Бувало, люди нерелігійні трималися дуже добре. То це питання: хто стоїть вище, якщо рівняти деяких релігійних відомих людей і, скажімо, Сахарова, який був позитивістом і в релігії зовсім ніяк не засвітився: ні за, ні проти. Отже, то треба розуміти ширше — цю опору, щоб не звужувати тільки саме до релігії. Але, як правило, то рівень любови і віри людини.

— Що Вам найдужніше болить у сьогоднішньому стані суспільних і політичних процесів?

— «Схаменіться, будьте люди» — написано на одному пам'ятнику Шевченку. Я вважаю, що одне з найбільшочіших явищ у нашому житті —

це брак служіння, брак любови, брак солідарності, і ми нарікаємо на брак національної гідності в українців. Це все один букет. Ну а звідси дуже часто стикаєшся з явищами, які викликають почуття сорому за нас. Не тільки тоді, коли бракує елементарного захисту, захисту честі, а й тоді, коли бракує елементарного обов'язку на тій службі, яка вимагає виконання обов'язку. У зв'язку з цим люди починають звикати до людей, котрі, як би то сказати, є ніхто там, де мали би бути кимось, які паразитують на своїй посаді. І бракує тих людей, які їм нагадували б і вимагали. В очі говорили би правду. Без цього нічого не

зміниться.

— Чи бачите Ви в Україні, національно-патріотичні сили, спроможні змінити хід нашої історії?

— Я більше покладаюся на моральні сили і на моральні мотиви, ніж на патріотичні. Патріотизм чогось вартий тільки тоді, коли він має у фундаменті мораль і самопожертву. А у нас він вироджується в риторику патріотизму.

Я думаю, що має з'явитися оте живе, в основі чого є джерела моралі. Загалом я бачу навколо людей, які так само думають, як я. І таких щораз більше серед молоді. Це вселяє надію.

— Тобто Ви маєте відчут-

тя, що ми не будемо знову наступати на ті самі граблі? Що мусимо робити певні висновки з нашої історії?

— Ви знаєте, люди не живуть висновками, люди живуть джерелами любови. Сам по собі розум може завести будь-куди. Люди живуть тим, що є суттю їхнього життя, їхньої натури. Люди можуть знати про граблі все, і про наступання на граблі, та коли їх веде негідник разом з чоловіком байдужим, то їм все одно, на які граблі наступати.

— Кароль Войтила — Папа Римський Іван Павло II закликав усіх вимагати від себе навіть тоді, коли від тебе інші не вимагають.

— Власне, ми про це й говоримо. Тільки та людина посправжньому несе свій обов'язок, котра ставить перед собою мету і не чекає контролю, і не чекає покарання. Вона не йде, як раб, якого підштовхують, якого змушують. Вона несе в собі цю енергію добра і любови, діяльну.

— Як особистість може піднятися до здійснення власної духовної сутності?

— Найбільше на цю тему можна прочитати в літературі релігійній, яка пояснює релігійні максими. Якщо ти робиш щось добре і тобі з цього є вигода, то чим ти відрізняєшся від поганина?

Але якщо ти робиш щось тому що це потрібно, якщо ти приносиш в офіру себе і свої сили, то ти підіймаєшся до гідної особистості, ти підіймаєшся до тих моральних максимумів, які є в Нагірній проповіді Христа. І коли ти їх перечитуєш, а їх треба перечитувати, але не робиш щодня практичного висновку з цього, то ти не підіймаєшся. Все треба робити, долаючи опір інерції і долаючи тягар обставин доволі шкідливих. Жива риба пливе проти течії.

Запитувала Людмила ЗУЗЯК

Михайло ПИШНИЙ

Є на світі земля наймиліша від всього

* * *

*Такі вже милі й безпечальні
Зростають спогоди в мені,
Коли надходять дні пасхальні
Святково висвітлені дні.*

*Напередодні в тихий вечір,
Коли сиджу я на печі,
Чаклує мама біля печі
І випікає куличі.*

*Зазделегідь збере пушпиння
З цибулі. Й кине в казанок,
Й наварить в тому цибулинні
Смаглявих диво-крашанок.*

*Назавтра все це у кошовку
Складе й покриє рушничком,
Вдяне мене в якусь обновку
І ідем до церкви пішком.*

*А я раденький до безтямі,
Що, бач, в три роки я такий,
Що вже святить без мене мама
Не може паску й крашанки.*

* * *

*На Землі є земля
Наймиліша від всього,
Що надхнено й любовно
Сотворено Богом.*

Михайло Іванович Пишний народився у великому (майже 12 км завдовжки) широкому, красивому українському селі Лоцманська Широка (Солоняський район Дніпропетровської області) 2 червня 1937 року. Після навчання в початковій і середній школі, закінчив Запорізький Фармацевтичний інститут і працював начальником Аптекоуправління Північної залізниці. Проживає в м. Ярославль (Росія), але серце і душа його живуть в Україні.

Рід Пишних поселився в селі Лоцманська Широка ще десь в кінці 17-го - на початку 18 ст. разом з іншими велелюбними запорозькими козаками, такими як Козар, Бакум, Кирейко, Моцний, Бойко, Олійник, Кузьменко... Більшість із них були лоцманами, переводили човни через небезпечні Дніпрові Пороги. Село Широке, а писали раніше – Лоцманська-Широка – одне з лоцманських сіл, розташоване за кільканадцять кілометрів від Дніпра. Як свідчать архівні документи, лоцманам виділялися землі в степу: «Відведеними лоцманом землями вони користувалися до 1853 року без всякого зрівняльного розподілу». Кожний робив собі оранку і збільшував її у міру сил і бажання. Так Широке стало великим селом з козацькою церквою в ньому. У степу, на привіллї, де було багато паші, лоцманам-хуторяни розводили худобу, особливо овець. Про село Широке у катеринославському часописі «Дніпрові хвилі» за 1911 рік написано: «На селі існують дві школи: одна двохкласова міністерська, а друга – земська однокласова. Що вже про українські книжки, то нічого й казати: нема нічого, окрім «Кобзаря». Селянство читає його з такою цікавістю, що мало є таких, хто не читав його або не чув». Ось звідки глибокий і вільний – у віршах Михайла Пишого – правдивий дух України, що його не вгасила ні чужина, ні фальшиві догми часів.

*А творив Він її,
Немов пісню співав,
Немов місце й Собі
На землі готував.*

*Немов мріяв отак:
«Як піду на спочинок,
Побудую в тім краї
Біленьку хатину.*

*Розведу там садочок,
Засію там нивку...
Отож буде куди
Прихилити голівку.*

*А під берегом тихим
Невеличкого ставу
Посаджу для окраси
Вербу кучеряву.*

*А щоб там в самоті
Не впадати в зажуру,
Я придбаю собі
Стоголосу бандуру.*

*Сяду в затінку десь
На кремезній колоді
Опановувать світ
Українських мелодій.*

*Дідусів і бабусь
Я уклінно віддячу,*

*Котрі ще пам'ятають
Щиру пісню козачу.*

*А пообч шляху,
Що проліг серед поля,
Я поставлю стрункі
І високі тополи.*

*Щоб людину, із краєм
Моїм незнайому,
Привели найпряміше
До Божого дому.*

*Буду там Я людей
Від негод укривати
І укрявку Мою
Україною звати».*

* * *

*Коли день нічку наздогнав,
Природа наче затіпалась,
І не зима, ще не весна;
Одна ще спить, друга - втомилась.
Земля ще вдягнута в кожух,
Хоч сонце вигляда привітно,
Так терези без вантажу
Гойдаються, ледве помітно.
Садок стоїть негомінкий,
Снують там снігури й синиці
Яскраві, наче крашанки,
Та голосом не дуже птиці.
Гадаю: Що в цім стані є?
Часи звичайні рівноваги,
І незабаром час проб'є
Й весна зачне свої розваги?*

*А може тут передчуття
Великої для нас події,
Що переверне все життя
І витягне із безнадії?
І... бачу вже Його Чоло
В турботі Батьківській за Сина:
«Не никни, Синку, перед злом,
Як слід неси Своє служіння,
Умри й воскресни! І даруй
Всім суцям на землі Спасіння».*

* * *

*Якщо мова - це душа народу,
То чому ж ми безборонно так
Віддаєм перевертню й заброді
Нашу душу у багно втоптати?!*

*Чому ми сприймаємо як фатум
Те, що їм в макітрі проросте,
І впускаєм до своєї хати
Ось таких невивіплених гостей?*

*А вони ж, немов чортячі дива,
Виповзають із усіх штарин;
Сараною пожирають ниви
І сміттям завалюють двори...*

*Час вже стати на шляху орави,
Що забала нашого добра,
Щоби Україну не знеславить –
Бий на сполох! Вже пора! Пора!*

Уривок

Михайло Пишний біля храму Св. Покрови в с. Рубанівському на Січеславщині, де служить його брат о. Василь Пишний

Перша борозна

*Пряма й неметушлива,
немов правда,
Життя людей найкраща із ознак,
Прийшла до нас,
здолавши всі завади,
Прокладена у полі борозна.*

*У Полі Дикім через хвилі сизі
Цюпелих з перовіку першотрав,
У краї тім, що називається «Низом»
І притулявся берегів Дніпра.*

*Ту першу борозну на Запоріжжі
Проклав, неначе пісню простівав,
На всякі справи здібний дивовижні,
Легендами овіяний Мамай.*

*Не той Мамай,
що зголоднілим вовком
На край цей Богородий зазівав,
А той козак, що в помислах високих
Цю землю самовіддано кохав.*

*До часу захисник і добрий воїн,
Він мрію хлібороба колисав
Й на камені Могили Кам'яної
Як «радисно плуг ріже» записав.*

*Ногасць гнав стрілу за борозною,
Петро Великий чобітьми топтав,
А борозенка оживала знову –
Пряма, неопалима і свята.*

*Стріла згубилась, як у морі риба,
Зносилася і царські чобітки,
А борозни тієї теплі скиби
Хлібинами лягли на рушники.*

*Пряма й неметушлива,
немов правда,
Життя людей найкраща із ознак,
Прийшла до нас,
здолавши всі завади,
Прокладена у полі борозна.*

Із збірки «Драбина», 2014

Олександр СУГОНЯКО

УКРАЇНА: ПОВЕРНЕННЯ ДО СЕБЕ

Основою комуно-кримінальної системи, яку ми, українці, сьогодні покликані розчинити, – було і є богоборство, богозневага. Звідси випливає дух споживацтва, зневага до людини, які панують в серцях її очільників, служителів і підданих. Без Божої допомоги людина несила розірвати ці тенета. Отже нам потрібна передусім віра в Бога, у Трійці Сятей Єдиного. Тільки тоді, за Його милістю, людина, народ спроможні укріпитися духом і перетворити згубну систему влади та заснувати гідне, справедливе суспільне життя на благодатній духовній основі, про яке кожен в Україні суціль добродій має мрію, хоч і глибоко в серці заховану.

Московська імперія, як відомо, поставала на штучному конструкті – ідеї «Святої Русі», «Третього Риму». Духовність і історію Київської Русі з її християнським духом, хрещенням Володимира у Херсонесі, Києво-Печерським Патериком московити оголосили своїми і покладали в основу міту про «Велику, Малу, Білу, і прочая і прочая і вся Русь». Тобто в ідейну основу імперії покладали не-правду. А щоб правда їй не заважала, треба було щоб українець забув себе. І це духовно-ідейне українське борство приховується белькотінням про «братній народ». І прагнення української душі до святости, праведности, що засвітилося на Печерських пагорбах, московити так само приписали собі.

Але Божа правда, про яку писав Тарас Шевченко, зруйнує облудний міт. Бо жодна неправда не встоїть перед нею. Хоч як шаліє нині зухвала неправда, втілюючись в криваві душогубства на нашій землі. За теперішньою брехнею про «руській мір» стоїть той самий неправдомовець, що одвіку пнеться уярмити людські душі. І він таки спокусив чимало українців, які покладали в постання імперії свою працю, потураючи замаскованому злу, напівправді, у самоприниженні, впавши в духовне рабство, що й понині дається взнаки. Поверни нас, Господи, до духовних джерел, благослови відновити в собі Тобою дане нам і прости блудних синів Твоїх...

За право знати, хто ми є і бути собою, творити свою державу каралося незліченне число кращих синів України: Калнишевський, Шевченко, Стус, «мазелинці», «петлюрівці», «бендерівці», герої Небесної сотні Майдану... Тепер ось «фашисти» караються...

Церковною потугою УПЦ МП Москва тримає – начебто свій духовний центр – Київську Печерську Лавру – в центрі столиці незалежної країни. Фінансово, інформаційно, політично Кремль впливає

Дзвонар. Твір Олександра Мельника

на владну систему України, її політику у церковній, інформаційній, культурній, освітній, економічній, військовій і інших сферах. Тому війна з РФ – це в першу чергу війна духовна, потім ідеологічна, потім військово-політична. Український переможний меч кується в душі.

За логікою політичного розвитку України, в її земному вимірі, після Кучми президентом мав стати Янукович. Але відбувся перший Майдан, який пригальмував рух України цим трендом. Віктор Ющенко не зміг задати іншого напрямку руху, бо і народ не знав, чого він хоче, і Ющенко при прийнятті рішень виходив з розкладу земних сил, внутрішніх і зовнішніх. Частина українського люду була зорієнтована на РФ, частина – на ЕС, менша частина на самостійне становлення українського життя на основі християнських цінностей, зовсім не численна, олігархат – на свій корисливий інтерес. І все ж комуно-кримінальний тренд політичного життя України до всотування її в РФ був пригальмований Майданом за його президентства. Проте при Ющенкові різко посилилась небезпека перетворення України в сировинний придаток глобальної економіки. Цей тренд спирався на тих людей в Україні, які хочуть «жити як в Європі і не видумувати свого ровера». А справжній «тренд» України заданий на Небі. Як і інших країн. Його усвідомлення і втілення залежить від того, чи є пасіонарні люди, через яких цей «тренд» може реалізуватися. Майдани показали, що такі люди в Україні є.

Далі, здавалося б, все мало йти за стратегічним планом Москви:

церква, культура, освіта, збройні сили, банки, економіка руйнувалися. Янукович в очах усього світу, і демократичного в тому числі, підім'яв під себе Конституцію. Захід, слідом за українською псевдоопозицією, мовчки проковтнув явний політичний злочин, порушення їхніх демократичних принципів. Лідери поважних держав і народів зустрічали, тиснули узурпаторові руки, підписували з ним різні документи, знаючи, що продажні януковичі не мали права представляти українські інтереси. Українцям важко це прийняти.

Під'юджений, «чесний і православної» Кремль, стурбований своїм імперським майбутнім, почав діяти. Після жорстокого розгону Майдану на підтримку тренду ЕС він перетворився у справжній масовий Майдан гідності проти сваволі зло-чинної влади, яка тепер стала на шляху крові.

Влада перейшла до політичної, точніше бізнесової опозиції, до рук «евроінтеграторів», котрі, як виявилось, чужі духу Майдану.

Проросійська п'ята колона у владі отримала відкоша на виборах 2014 року. Але справжнього вибору в українців не було. Громадська опозиція була слабкою, ідейно розпорошеною, неорганізованою і своїх лідерів належного масштабу суспільству не запропонувала.

«Державотворчий» рівень вчорашньої опозиції і сьогоднішньої влади тепер побачили всі. Про українські економіку, фінанси, бюджет, банки – чуємо від влади не виразне бурчання. Виразні економічні думки в інтересах українського народу відсутні. Чути лише: Треба позичати, бо гвалт! – МВФ, ЕС, дайте гроші!.. – «Реформи»

треба робити! А правдива суть їхніх реформ така ж, як у кучмівських «реформ села» – руйнація, руйнація існуючих суспільно-державних інституцій. Порядні люди на Заході не знають чи сміятися, чи плакати від таких «проєвропейських демократичних сил» в Україні, які не надто прагнуть захищати інтереси власного народу. Цивілізована Європа цього не приймає.

Справжній напрям відповіді на проблеми й загрози, які виникають, вироблений Майданом – це **самоорганізація українського суспільства**. Лише так народ може протиставитися перетворенню країни на «територію», додаток глобальної економіки.

В Україні поступово наростає самостійне, чесне мислення, самостійне, чесне слово, і, відповідно, самостійне, чесне діяння у всіх сферах суспільного життя. Це наше головне, духовне джерело відновлення країни і вирішування, виховання чесних, самостійних, далекоглядних українських політиків...

Чесно і самостійно думав, говорив і діяв Майдан, Небесна Сотня, так поведуться захисники країни на лінії фронту з РФ, такими є ті, в кого Майдан залишився в серці. Таких стає все більше. І це наш, Майданом заданий український тренд – творення самостійної, чесної України, який **реалізується** попри усіляку бузину.

З пострадянського і глобалізаційного хаосу, в який країну ввела то сором'язливо-, то нахабно-продажна, – але несамостійна комуно-кримінальна влада, постає наростаюча пасіонарність українців, які творять свою самостійну, християнську Україну від Майдану до Майдану.

У нас в Україні є все, що необхідно для достойного життя її громадян, просто воно розібране і розкидане частинами по нашій території. Мусимо складати наш дім – Україну. Це наше право. І це право ми будемо захищати. Це обов'язок тих, хто народився в Україні, хто любить її і вважає себе її сином чи дочкою. Наш обов'язок – діяти як гідні громадяни, вбивати в собі рабство, служити спільному благу, ким би ми не були: політиком, журналістом, військовим, банкіром, вчителем чи міліціонером, прокурором чи суддею. Така Україна постає разом з новонародженням гідних в думці, слові і чині її громадян.

Виклики перед країною смертельні і життєдайні. Вражаюче гідно, круто стала Україна на свій тренд. Хто здатний бачити, бачить. Сяє світові жертвоне служіння кращих українців на благо країни, світить повстання людей чести проти злодійства і брехні. Українське суспільство торує шлях правди Божої, а це і є той наріжний камінь, на якому постане, утвердиться, за милости Божої, справжня Україна, гідна спадкоємця справи святих і праведних синів її землі. Кращі люди світу це теж бачать.

Раїса ЛИША

ХТО НЕ БОЇТЬСЯ ВІТРУ...

Як багато мовить нам давнина! – аж мимоволі хотілось вигукнути до когось у простір на звістку в мережі, посеред шквалу й гармидеру подій цього часу, що археологи знайшли в Україні поблизу села Небелівка Новоархангельського району Кіровоградської області гігантський храм і поселення віком 6000 років, площею близько 250 га, які мають ознаки культури Трипілля і, хоч як може дивно, – Шумеру. І то в самій середині українських земель.

У храмі виявлено фігурки людей з дзьобиками, що змушує згадати зображення птаха з розпростертими крилами у вертикальному леті вгору в ще давніших відкритих у нас арійських похованнях, де птах є символом безсмертної людської душі, а з іншого боку – виникає асоціація з єгипетським божеством Пта, Птаха... В Україні ж «пташина» символіка присутня від першопочатків, надзвичайно глибока й розмаїта. В ній проявлено духовне начало українського світобуття – як найпосутніше, що пов'язує в цілість світ земний і небесний (*вирій, рай*).

Знайдене поселення вкотре підтверджує предковичні шляхи культури праукраїнців: зв'язки, міграції, перетинання, перехрестя... Шумер, Месопотамія, Межиріччя, Анталія, Етрурія... Недарма, видно, пахнуть ті назви для нас Україною. Чути в них щось далеке, а водночас близьке й рідне. Бо ті, що йшли кудись на покля даліни, вони ж, бувало, й вертались, як ото скити, через віки й навіть тисячоліття. Полишаючи даліни назву, своє ім'я, першослово – найтриваліші артефакти історії.

Так, наша давність присутня – як жива реальність – у мові. В ній вона квітне, плаче, співає джерелами правди.

Звучить вона мені і в назві річки Самари, що впадає в Дніпро біля Січеслава. Світяться в ній і Ра, і Шумер. Там же є й півострів Огринь, де попід берегом хвилі вимивали з піску уламки орнаментальної кераміки шеститисячолітньої давности.

Давнина уважна до кольору, лінії як духовно творчих виявів буття. Взяти бодай оту червону фарбу, що нею помальовані стіни у другому – верхньому – поверсі віднайденого побіля Небелівки храму. І червоним малювали знакові образи в найдавніших арійських похованнях. Та згадати червону козацьку китайку, якою вкривали лице загиблого в бою козака, і переможно малиновий прапор козацький, рушники, вишиті хрестиком – червоним і чорним, з їх образом кольоровою системою знаків світобудови. Писанки...

В усіх цих речах чується глибинна понадчасна внутрішня єдність і духовна цілісність національного світобачення, неповторна пластика світовідчуження. Щось змінюється в часах, вмирає, але сакральний образ буття, який несе в собі це світобачення й відчуття – передається.

Генетична пам'ять нерідко підказує, виключає на обрій свідомості дивні, наче впізнавані образи, картини світу, що з перовіку переданий, живий у тобі. І ті об'явлення, інтуїції духу, особливо тепер, коли стільки мовилось і

мовиться про кінець, зникання світу, кінець історії, культури, свідчать, попри все, що насправді наш український світ є значно і значно більший і його простори ще нами далеко й далеко не звідані.

Все це змушує задуматись про джерело сили тривання, яке дало народові надхнення й спромогу перейти шляхи тисячоліть і залишитися собою. Як також – про глибину нашого «Я» і Особи народу, що через безмірну далеч, через життя і смерть, блукання і нищення, боріння і страждання багатьох поколінь доніс нам у наш час *світ* – наш – неповторний первообраз від Бога. Хоч які довкола хащі цивілізаційних криз – твій світ є у твоєму внутрішньому небі, сокровенний, заповітний. І це те нетлінне, що не підвладне нищенню і зниканню.

Тож закономірно, що образотворчість української культури одвіку говорить не лише про земне, а й про небесне буття народу, нероздільно. Неповторна, самобутня, промениста душа народу присутня не лише тут, але й на тому світі, увічності. Адже Бог єдиний у трьох іпостасях і єдиний є світ у Бога, що тримає «і мертвих, і живих, і ненароджених». У Бога є всі часи. І Сам Він – той Хто є.

Нам важко уявити минуле, теперішнє і прийдемо водномити – як те що є, але душа чомусь радісно відгукується на ту велику й страшну тасмницю. Певно тому, що в душі живе втілене в ній абсолютне начало – образ і подоба Творця. Відтак і світ людини має бути цілий, і в його духовній вертикалі діють усі часи. Так ми – свідомо чи й недосвідомо – переживаємо, шукаємо, творимо свій час, прагнучи вічності, як діти Всевишнього. Дух живий і зберігає лице й світообраз народу.

Про це й мовляють зворушливо до української душі ті стіни у віднайденому храмі, що їх предки пофарбували червоною барвою 6000 років тому, аби урочисто й гарно звучала Йому молитва, аби почули її у небі. І в тих фігурках людей із дзьобиками видні вічна наша спроба наблизитись до

Бога – співом і летом – духом – як птахи небесні.

Так, купаючись у безлічі голосів минулого, прийдешнього й сучасного, відновлюємо забутий, розгублений простір цілого українського світу. Ростемо, як писав Тичина.

Але мусимо сказати собі правду: якщо український світ сьогодні духовно живий і росте до неба – то саме завдяки невмирущій спадщині любови, віри й краси, яку створили в віках усі наші пра-пра-пра... Бо ми ще своє, призначене нам завдання – лише почали вершити. Ми ще не повернули в суспільне й державне життя навіть гідність і святість свого першослова – рідної української мови. Діє досі інерція занедбання культури і навіть віри, як чогось ніби не обов'язкового. Людина визбуває святість життя. Триває гонитва за привидом антісвіту і привабами порожнечі.

«І де вона – ота Україна? І що в ній таке?» – питає чиясь розгублена душа якимсь наче не своїм гласом. І то справді кінецьсвітне питання, голос торжествуючої пустки.

Але промисел Божий не переставє лити своє світло. І саме в такі моменти приходять Янгол Порятунку, який будить у цілій спільноті незбагненне відчуття есхатологічної тривоги. Будить, як дзвін із неба, душу народу.

І людина починає роззиратись: хто вона і де опинилась, і куди зникає світ, що здавалось стоїть непорушно.

І знаходить несподівано прості одвічні істини, котрі виявляються саме тим, що не дає світові перекинутися на антипод самого себе. Я їх, ті ніби прості слова, не раз чула в дитинстві в моєму селі. Їх промовляли здебільше дітям:

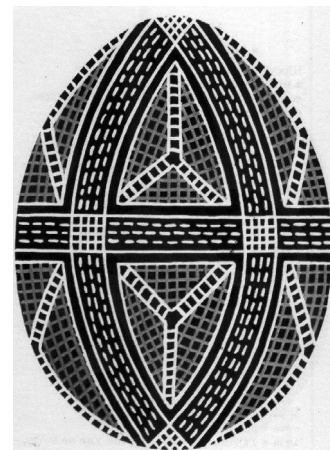
«Без Бога ні до порога».

«Не хвали сам себе, хай тебе люди похвалять».

«Не лизь людям у вічі».

А хлоп'ята звідкись знали і творили обряд побратимства, змішуючи кров з мизинних пальців, не відаючи, що дійшов він від скитів або й ще давніших часів. Та головне – дійшов.

І це – «Чесне слово!» Ніхто не

сміє зрадити правду, підтвержену *чесним словом*.

І то не просто говорилось. В тих словах відчувалась непорушна сила правди заповіту з глиби віків. То була всеосяжна народна стратегія духу, що спрямовувала зусилля особистостей на безкорисливе добро і висоту ідеалу.

На відміну від теперішньої стратегії «успіху», або ж «синиця в руках». Здавалось би, чим це погано? Успіх і матеріальне забезпечення... Та чомусь українці віками утверджували знов і знов святу істину безкорисливого добра і чесноті перед собою, людьми і Богом.

Знали, видно, що «синиця в руках» – то вже й не птах, бо суть її таки втекла від ловця – і тримає він таке собі опудало порожнечі.

XX століття і теперішні відступи від заповітних істин показують, що їх втрата знесилоє, нівечить особистість, приводить до примирення зі злом. Де ж візьмуться тоді в народі великі провідники – стратегії?..

Тож чимала різниця постає не на нашу користь між сучасними українцями і нашими пращурами, що тримали божественне начало буття найвище. І сьогоднішні подих перехоплює від духовної наповненості, що світилась в пластиці навіть побутових речей у скитів. Вони такі чулися вдома в своєму світі, вони робили усе «на віки». Тим-то віхи їх мандрів «у пошуках доброго світу» (Б. Рубчак) – то віхи шляхів України.

Але ми примудрилися ні скитів, ні інших, і чи не всю давню історію, і недавно так само, не згадувати, хіба десь в рідку стежку, наче нікого й нічого того не було. Наче випали ми з власної історії, культури, як пташенята з гнізда... Відтак живемо все ще у світі, який загубив, поневажав істини, які визначають суть життя.

Де Україна? Де світ Божий? Де народ твій має знайтися, якщо їх немає в твоїй душі? Вони викинуті у безвість? І де ти сам тоді є? – це говорить Посланець – Янгол Порятунку, який будить душі дзвоном тривоги у вирішальні часи. Вочевидь, зовсім не випадково і Майдан відродився ніби з нічого, і Небесна Сотня осяяла Небо... А тепер ось це трипільське поселення з величчям храмом... Аби побачили ми Україну й самих себе у більшому вимірі часопростору, в перспективі народження нового світу, в якому здійсниться заповітне слово про людину.

Світлина Саші Букс

Петро РОЗУМНИЙ

”Досі відчуваю руку, яка мене веде”

Пропонуємо уривок інтерв'ю з Петром Павловичем Розумним, що його записав Василь Овсієнко в 1998 та 2001 роках. Повністю опубліковане в журналі «Кур'єр Кривбасу» 2006 року, ч. 196 – 1999, а також на сайті Харківської правозахисної групи (Музей дисидентського руху). Уривок увійде до книжки «На полі честі. Євген Сверстюк, наш сучасник», яка має вийти цього року у видавництві «Кліо». Цією публікацією вшануємо обох щирих друзів (П. Розумний помер 20 березня 2013 року, а Є. Сверстюк 1 грудня 2014-го). Десь вони там, у Царстві Небеснім, уже зустрілися, бесідуєть й моляться за Україну...

Я, Розумний Петро Павлович, закінчив [Дніпропетровський] інститут [іноземних мов] у 1952 році. Я собі думаю, куди поїду працювати. Але без мене вирішили послати мене в Тернопільську область. Я зрадів, бо подумав, що це якраз туди, куди мені треба. Я хотів ближче познайомитися з бандерівським рухом, як він називався. Мене послали в Скалат Тернопільської області, а коли я приїхав у Тернопіль, то виявилось, що мені треба їхати у Почаїв. То Бог мене послав у Почаїв: я в Почаїв зустрічаю Євгена Олександровича Сверстюка, який приїхав туди після закінчення Львівського університету, факультет української мови, літератури і психології – отака спеціальність. Я думаю, що наша поява там була як свіжий подих повітря. Ну, не моя особисто, а Євгена, бо той Євген був мудрець замолоду. Перше, що він там зробив, це zorganizував навколо себе школярів, які влаштували вечір у школі. На той вечір зійшлися всі вчителі. Це було щось таке, чого там ніколи перед тим не робили. Школярі щось читали з літератури. А потім організували вечір Шевченка. То було не зовсім вчасно – восени 1952 року. Там серед учителів була конкуренція. То ми розказуємо про них якись анекдоти... Директорка була така придуркувата, і її сестра, – вони керували школою, як деспоти. Ми їх так висміяли, що їм незручно було розказувати рота.

На першій же районній нараді вчителів інспектор з області Смоляр почав нападати на Євгена. Що появилися деякі молоді вчителі, які не знають, як себе поводити. Де він цього набрав? – наслухався від директорки. Конкретно нічого не сказав, але: осудити їх треба! Євген сидів спереду, а я ззаду за ним. Євген тоді встає і демонстративно покидає залу. Я пішов за ним. Це було перед Різдвом. Тоді якраз на Святвечір робилися всілякі заходи, щоб вчителі не брали участі у святкуванні Різдва. Євген демонстративно виходить, я за ним, і він каже: «Ідьте до мене додому». «До мене додому» – це в Горохівській район. Ми ще встигли на автобус. Глибокої ночі добралися до його Сільця – село називається Сільце. Ще й вечерю спожили різдвяну.

Отак ми демонстративно пішли. Це, звичайно, викликало обурення. Євгена звільнили з роботи, направили в обласно. Послали в іншу школу, а я залишився на місці, мені нічого не було. Так що він тільки півроку попрацював зі мною.

Тут, у Почаїві я швидко зійшовся з людьми, які постачали мені таку літературу, про яку я й не підозрював, що вона є на світі. Я перечитав хронікера Волині... як він називається?

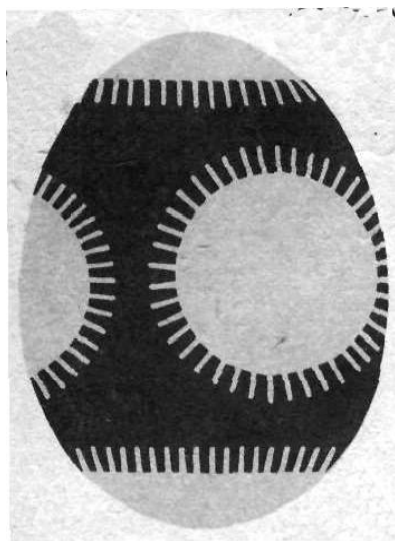
В.О.: Улас Самчук?

П.Р.: Так. Трилогія «Волинь». Прочитав його роман «Марія» – це все красиві речі. Для мене то була, сказати б, друга

освіта. Знайшлися люди, які мені довіряли, давали ці книжки. Вони, як правило, були пошкоджені, бо лежали під землею, як я тоді здогадувався, закопані. Їх розкопували вже у 1952-53 роках. Коли Сталін дуба врізав, стало якось легше, то люди почали їх відкопувати. То була моя націоналістична освіта, я би так сказав. З Євгеном я підтримував контакти листовні, їздив до нього в Богданівку Підволочиського району, де він працював. Того ж 1953 року він пішов в аспірантуру в Київ, на відділ психології. А я тоді покинув Почаїв з метою поїхати у своїй краї. Мене з охотою відпустили, бо не дуже хотіли, щоб я там залишався. Тоді був такий порядок, що звільняли на місці, але направляли з обласно, бо обласно розпоряджалося кадрами. Поїхав я в обласно, мене направляють у село Великі Ходачки під Тернополем, за 12 кілометрів. Це було колись польське село, але поляків звідти вигнали, велику частину повбивали. Село було населене новими поселенцями з Лемківщини. Звідки ото Горбаль Микола. Отже, населене було новими людьми, і я був новий. Там було шкільне приміщення, був костел, у якому розмістилася МТС – машино-тракторна станція.

З Євгеном я далі підтримував зв'язки. Він аспірант, і йому потрібно піти на практику. Він вибирає мою школу, живе в селі Великі Ходачки, збирає матеріяли для дисертації. Ми з ним організуємо вшанування письменника Тимотея Бордуляка, який у цьому селі був священником, умер і похований на сільському цвинтарі. Цей епізод залишив добрий слід у селі. Могила була добре впорядкована. Такий склеп із хрестом. Ми знайшли латунну гільзу від снаряда, хлопці красиво вибили на ній напис, що то Бордуляк. Влаштували відкриття, привели всю школу на цвинтар і вшанували Бордуляка як письменника, патріота. Я пам'ятаю його оповідання це з дитинства. Воно було в хрестоматії, виданий ще в двадцяті роки. Оповідання Тимотея Бордуляка таке на зразок Стефаніка.

Євген був у мене кілька місяців, і ті кілька місяців постійно готувались і здійснювалися заходи – той вечір, той вечір... Те, що тоді дозволялося, але ж ніхто нічого не робив. А от Євген вніс таку іскру Божу, що то мусили робити вчителі. Доти я не мав навичок робити такі речі, але відтоді і я почав дещо проводити. Тобто Євген мене навчив цього. Жили ми в одній хаті, в одній кімнаті, він займався своїм ділом,

я своїм. Він був навантажений якимись ідеями, які треба було втілювати в життя. Це робило з мене нову людину. Тому я вважаю його своїм наставником. Те наставництво підтверджує такий епізод.

У 1955 році ми з Євгеном – він уже в Києві – змовляємося поїхати на Закарпаття. Він там не був, і я не був. Він їде з Києва, я зі своїх Великих Ходачок, і зустрічаємося у Львові, де домовилися. А рік був такий, як оцей – дуже часто дощі йшли на Закарпатті. Були такі дощі – на день три дощі, лило страшенно. Ми вже думали вертатися зі Стрия. Але знайшлися сісти в автобус, поїхали в Мукачів. Приїхали, а дощі не вгавають, не можна вийти з готелю. Тільки минув дощ – другий дощ. Ми хотіли пройти по Закарпаттю, вже й маршрут собі вибрали – не можна було. Тоді ми побули два дні в Мукачеві в готелі і вирішили вертатися назад. Але як вертатися? Поїхали в Сколе, а зі Скольного зрізати путь на Болеків. По дорозі вирішили зійти на скелі Довбуша – там є такі дуже барвисті скелі, як ви там не були, то я б вам радити туди поїхати. Це такі високі каміні серед дерев, з яких витесано: в одному випадку це схоже на ведмедя, в іншому – схоже на лося. Над тими каменями, мабуть, попрацювали люди Олексі Довбуша, а може інші. Але ті скелі називаються Довбуша.

Ми вирішили так і зробити, бо погода не давала нам можливості рухатися, куди ми хотіли. Отже, в Скольному повертаємося назад. Літо тепле-пре-тепле, але ж дощі нас полощуть, і нам треба перейти через річку. Річка в ту дощову пору така бурхлива, що страшно дивитися вниз. Там будують міст через ту річку. Поклали чотири кльоци як основу повздож від берега до берега і треба по тих кльоцях іти. Вони стесані плоско, але ж можна посковзнутися і впасти. Євген пішов так, ніби він усе життя ходив по таких дрючках. Пішов легко і швидко, бачу, він уже на тому боці. Я глянув на нього одним оком, але дивлюся вниз. Потім привичив себе не дивитися вниз, пішов по одному дрючку, пройшов десь третину – а там усього метрів шістьдесят,

не менше. І сів, боюся далі йти, бо впаду в воду. А вода така бурхлива і глибока, що як упадеш, то там однозначно капут. Євген подивився на мене з того боку і йде до мене таким само ходом – спокійно йде і руками махає так, ніби він на прогулянці. Дійшов до мене: «Вставай». Я встав, він узняв мене за руку – і я абсолютно перестав боятися. Десь на середині річки він пустив мою руку, а я йшов собі так, наче в мене з'явилася якась сила, спокійно, не боявся. То я кажу, що з того часу я відчуваю його руку, яка мене веде й веде.

Ми пішли далі босі, вже не звертаючи уваги на дощ, який нас полоскав. Дійшли до села Полянці, з якого треба було ліворуч іти в гори до скелі Довбуша. Там перейшли ще одну річку, вже меншу, вброд, але

треба було брати з собою жердину, щоб вода не звалила – така була сильна вода. Перейшли річку вже надвечір. До скелі було кілометрів чотири-п'ять, то щоб повернутися в село і влаштуватися ночувати завидна, ми побігли. Бігли так довго і так легко – як тільки може бути в горах. У горах все легко відчувається. Ми побігли, скелі подивилися, навіть попробували вилізти. Там видовбані такі печери, що і воно можна розвернутися. Повернулися в село, переночували і другого дня прийшли в Болеків. Євген поїхав до Львова, до свого Сільця, а я в Івано-Франківськ – тоді ще він був Станіслав, – щоб спробувати знайти там собі роботу. Захотів туди податися, виїхати з тих Ходачок.

Приїжджаю в Станіслав, зайшов у відділ народної освіти, чекаю кілька годин прийому. Вийшли двоє на травичку, щоб посидіти перепочити. Дивлюся: Лисов Іван Іванович, а другого не пам'ятаю прізвище. Москалі з Почаїва. Питаю: «Де ви взяли тут?» Такий москалик, п'яниця, дурня з себе корчить, те-друге-третє. Я зрозумів, що то вони за мною стежать, куди і чого я поїхав. Цей Лисов викладав фізкультуру в Почаївській школі. Був такий епізод. Зібралися ми на квартирі в Почаїві – ще Євген там був, це в 1952 році восени, це була неділя. Вчителі, що подружилися, – Наливайко, Павлюк (уже покійний), Сверстюк і я. Вчотирьох зібралися, випили вина і щось балакаємо собі. Приходить цей Лисов незапрошений, без усякої причини: хі-хі, ха-ха, да-да. Ми переглянулися і зрозуміли, для чого він прийшов. Він бачить, що ми його не приймаємо і не сприймаємо. Думаємо, що він хоче? Хай розказує. Він балакає балакає кілька хвилин, а тоді – гоп – через вікно вискочез з хати. А вікно було відчинене. Через вікно – стриб, як придурок. Наливайко – він читав українську літературу – каже: «Це тип нової радянської людини, яка всякі перешкоди долає і нема для неї перешкоди ні в чому». Ми сміялися з того.

Закінчення у наступному числі

Любов ШЕЛЕГА, смт. Підволочиськ

У селі Мовчанівці на Тернопілля пом'янули Героїв

Ніхто не спроможний любити більше ніж тоді, коли він за своїх друзів життя своє віддає. Ів. 15, 13.

Саме така цитата із Святого Письма була лейтмотивом поминальної молитви-академії, присвяченої 97-ій річниці бою під Крутами, Небесній Сотні та Героям України, землякам – котрі загинули у зоні АТО.

Свята неділя... На вулиці похмура погода, вітерець завиває сумну пісню туги. Сам святий архидиякон Стефан – опікун села – із Небесної Контори посилає благословення на проведення цього трагічного мистецького дійства. Дзвонять дзвони... Прибуло багато запрошених: депутати усіх рівнів, заступник голови районної Ради Микола Скуйбіда, уродженці с. Мовчанівки, борці за Незалежність України у 50-60 роки ХХ ст.

А найголовніші і найпочесніші гості, що завітали в нашу рідну церковцю – це матері Героїв України, які полягли у зоні АТО, перемагаючи російського агресора. Це п. Ганна Пунда – мати Героя України – з Іванівки, п. Галина – мати Героя України – Вадима, із Дорофіївки, мати Героя України – Івана – п. Марія і батько Володимир з Кам'

янок. Мама Героя України Руслана – п. Любомира і батько Михайло з Клебанівки, племінниця Героя України Володимира з Голоток – п. Іванна. Завітали й сільські матері – Олена Мисліцька, Ольга Кравчик, сини яких Олег і Юрій воюють в зоні АТО.

Стіни храму св. апостолів Петра і Павла здригалися від сліз та ридань сільчан та гостей на поминальній молитві. Правився Літургія Св. Івана Золотоустого. Люди підходять до тетраподу, а там – світліни наших Земляків – Героїв України, молодих, веселих, усміхнених юнаків, які вірили щирим серцем у перемогу в неоголошеній війні. Цілують світліни лицарів – Героїв України: Віктора, Вадима, Володимира, Івана, Руслана, ридма-ридають у німому запитанні: «За що, за що проливається кров українців???» Біля кожної світліни горить лампада.

Завершилися поминальна молитва, яку спільно служили о. Андрій та отець-диякон Богдан із храму Святої Праведної Анни.

До тетраподу підходять ведучі поминальної академії – Оксана Гаврилюк, Людмила Хрущ, які коротко висвітлюють трагічні події 1918 року, бою під Крутами, лютневі події 2014 року. Далі бе-

руть слово учасники дитячого театрального колективу «Писанка», які читають свої вірші, присвячені землякам – Героям України. Роман Леськів, Марія-Інна Комар, Володимир Комар, Ірина Табак, Христина-Марія Біла, п'ятирічна Софія Хомик. Звучить уривок з поеми Марка Болеслава. Ролю Матері виконала режисер колективу «Писанка» Ольга Кульбаба. Усі присутні плакали: і ті, хто пережив втрату найдорожчого сина, і ті, хто перейнявся глибоким співчуттям до матерів, сини яких поклали життя за волю України.

Заступник голови районної Ради Микола Скуйбіда підійшов до кож-

ної матері і, низько схиливши голову, подякував їм, промовляючи: «Сини Ваші – на правду Герої, цвіт української нації, які боролися чесно й відважно проти нападників, захищаючи українську, благословенну Богом, співучу землю. Імена Ваших синів, Героїв України, будуть виکارбувані золотими літерами у Небесній книзі України».

Щиро подякував п. Микола також і отцям Андрієві і Богданові Щирбам, режисерові пані Ользі і дітям із колективу «Писанка», які доклали великих зусиль, аби гідно звершити поминальну молитву за душі Героїв України – земляків Івана, Вадима, Володимира, Віктора, Руслана, і за

душі студентів, українців-патріотів, які полягли у 1918 році у нерівному бою із силами російської армії Муравйова, на станції Крути, і за Небесну Сотню Майдану.

«Якщо у нас є такі талановиті маленькі патріоти, які влітають у вінок слави свої здібності, знання, значить, хай знають вороги нашої держави – єдиній Україні – бути, цвісти на славу святих Небес і Господа нашого Ісуса Христа! – сказала в своїм слові Ольга Кульбаба. – Триматиметься і житиме, і процвітає не тільки моє рідне гніздо село Мовчанівка, а й вся наша велична і неповторна у світі Україна!»

Віктор ТКАЧЕНКО

Парк імені Василя Стуса в Святошині – буде!

Після кількарічного протистояння між столичною патріотичною й екологічною громадськістю та київською владою у питанні увічнення пам'яті Героя України святошинця Василя Стуса нарешті з'явилось певне порозуміння.

Після перемоги Революції Гідності й виборів нової київської влади Святошинська районна організація «Зелений світ» звернулася до голови КМДА Віталія Кличка з проханням відновити справедливість у справі створення скверу імені Василя Стуса. Однак чиновники старого загартування знову не бажали діяти позитивно. Тоді екологічна громадськість звернулася до столичної міліції та прокуратури з вимогою долучити чиновників нового складу КМДА до боржників у кримінальному судочинстві, а 6 січня, в

день народження Василя Стуса, патріотичні організації пікетували КМДА на захист скверу імені Василя Стуса.

Нарешті 15 січня представники громадськості Юрій Журавльов та Ольга Пшенична виклали свою позицію щодо виконання рішення Київради та суду про створення скверу голові КМДА Віталію Кличку, і він доручив службам адміністрації за два тижні підготувати документи і пропозиції для виконання рішення суду.

Також голова КМДА підтримав ідею розширення території скверу Стуса до розмірів парку. Відтак доручив своїй команді вивчити питання про відведення земельних ділянок вздовж проспекту Перемоги від проспекту Палладіна до вулиці Краснова для створен-

ня у цих межах парку імені Василя Стуса. При цьому будинок по проспекту Перемоги, 130, який перебуває у реєстрі об'єктів культурної спадщини Києва і проданий попередньою бандитською владою приватній структурі, запропоновано для облаштування у ньому музею Василя Стуса. Тим паче, що новий власник кинув заповідний об'єкт на поталу природній руйнації.

До речі, на запропонованій під парк Стуса території ще збереглися залишки Святошинського реліктового гаю з деревами віком понад 100 і 200 років. Цілком логічно об'єднати ці ділянки в єдиний природний комплекс для збереження екологічної спадщини прийдешнім поколінням. Створення парку є доконечним зокрема й тому, що починається він курганом

пам'яті, який насипали понад 2000 учасників акції у день загибелі поета в російському концлагері, а завершується – музеєм нашого славетного земляка. Саме як меморіальний комплекс і задумувався громадськістю проект створення скверу імені Василя Стуса у 2007 році.

Віriamo, що ідея створення парку й музею Василя українського поета Василя Стуса буде здійснена зусиллями громадськості та влади. Що могутні крони кристалічних дубів та вічнозелені шапки щоглових святошинських сосен промовлятимуть людям його світле ім'я. А в будиночок, якому вже 100 років, де буде Стусів музей, приходитиме українська молодь наснажитись вогнем любові до України.

А поки що... Треба йти до мети.

Це панно вишила з нагоди 25-річчя газети «Наша віра» вчителька з Київщини Марія Павлівна Кулеба.
Сердечно дякуємо. Редакція

РЯДКИ З ЛИСТІВ

Я бачила його наприкінці серпня, чекала автобуса на Лівобережній їхати на хутір, а він шов з метро додому – я дивилася на нього й думала: як невагомо він їде, ніби не торкається землі, худенький, задуманий і стомлений. Не хотілося наздоганяти, аби тільки привітатися. Виявляється, бачила востаннє...

Якби мене попросили пояснити, що таке шляхетність, я б сказала одне слово – Свєрстюк. Саме її, шляхетности, у нашому українському світі бракує.

Колись, як я була в редколегії журналу Союзу Українок Америки «Наше життя», мені випало брати в пана Євгена статті. Брати – цебто: він телефонував, я на плечі біля вуха тримала слухавку, а пальцями набирала на комп'ютері його статті. Він диктував, я набирала, вичитувала й переслала головній редакторці (бо в редакції «Нашої віри» тоді ще не було електронної пошти). Пригадую, я перепитую його якийсь слово, мовляв: як там у Вас на-

писано? А він каже: «У мене нічого не написано, я диктую з голови». Для мене то було відкриття – отак на ходу, мовби по-писаному, він надиктовував мені статті про Шевченка, День Незалежності і на всілякі такі пекучі теми.

А потім – пригадую – передали гонорар, я телефоную йому й питаю, де його перестріти, щоб віддати. А він каже: «Візьміть усе собі». Я сторопіла, кажу «Так не можна, що Ви», а він каже: «Можна, можна, як так хочу». Ну, думаю, підловлю його на якомусь вечорі й віддам. Та де, я то підловила, заздалегідь розміняла ті 100 дол. по 20 (думаю, якщо вже він наполягатиме, то візьму собі 20). Але він узав конверт, вийняв собі 20 д., а решту віддав мені і сказав «Вам це потрібніше». Ніяких заперечень і слухати не захотів...

Пригадуєте, як писав про нього Василь Стус? – «джерельноголосий... білошатний... бронзоліций...»

З листа **Галини КИРПИ**
до Петра СОРОКИ

Дорогий Друже, дорогий Брате, біль і світло залишив Ти нам. І обов'язок вірно служити Богові й Україні. Горить в наших серцях свіча незгасаючої пам'яті нашої дружби. Сердечні співчуття Родині.

Володимир КОЗАК з родиною.
Гайльброн, Німеччина.

ПОДЯКА ДОБРОЧИНЦЯМ

Від редакції та усіх читачів газети «Наша віра» складаємо щиру подяку благодійникам, котрі своїми внесками посприяли випуску цього числа:

отцю Василю Пишному і парафіянам Церкви Святої Покрови села Рубанівське на Січеславщині, Наталі Кучер, Віктору Шинкевичу, Катерині Гнатко, Ігорю Берштейну, Олегу Гапоненку, Сергію Ковтанюку, Олександрю Пікалову, Осипу Зінкевичу і невідомим добродійцям.

Святослав КАРАВАНСЬКИЙ

БЕРЕЖІМ МОВНИЙ СКАРБ УКРАЇНИ!

Читаю в Інтернеті «Прокуратура відновила провадження у справі Н.». «Словник української мови» Академії Наук УССР так пояснює слово **провадження**: «Дія за значенням провадити 7. Провадження робіт».

Які «роботи» виконує прокуратура? Головно, чинить суди, тобто провадить **судочинство**. Це слово юридичної термінології. Чому юридичний термін відкинуто і вживано слово **провадження**, аж ніяк не юридичне, а скорше будівничий термін: *провадження робіт*?

Відповіді на це питання pomoже історія. Політика ССРСР передбачала, що наша мова мусить слово у слово повторювати лексику російської мови.

Російське слово юридичної термінології **судопроизводство** наша мова перекладала як судочинство. Усе було б добре із словом **судочинство**, якби не одна заковика: російська юридична мова скоротила слово судопроизводство, до форми производство. Скорочення цілком виправдане: замість слова з шести складів вживати слово з чотирьох.

Логічно думавши, поява слова **производство** в російській юридичній мові не потребувало ніяких змін в українській мові. Слово судочинство не задовге, складене з чотирьох складів, як і скорочене російське слово производство. Отже, юридичне **произ-**

ство мало б по-нашому і далі звучати **судочинство**. Так говорила логіка, де два по два дорівнює чотирьом.

Але московська антиукраїнська логіка два по два дорівнювало не чотирьом, а «а скільки Вам треба». За цією логікою юридичне **производство** стало звучати в УССР **провадженням**.

Хто насправді був таким «винахідливим» перекладачем – московські чи київські філологи – невідомо. Хоч знову таки логічно думавши, цей «винахід» могли здійснити київські філологи-гнучкошиєнки, доклавши свою лепту до московського нищення

нашої мови.

Це все було колись. А чому ж у незалежній від Москви Україні наші чинивники й мовознавці не годні звільнитися від ворожих норм і стандартів?

Це питання, яке потребує незалежного і незацикленого мислення.

Споконвічна мучениця – українська мова – где від сучасників такого мислення. І я – як останній з могікан – закликаю сучасників довести свою любов до України та її мови, ставши діяти, як учити незалежне й незациклене мислення. Будьмо гідні героїв Майдану та героїв АТО!

Передплачуйте газету

У кожному поштовому відділенні можна передплатити газету «Наша віра», індекс **61671**.

Газета містить актуальні матеріали з релігії та історії, богословські, філософські, літературознавчі та публіцистичні статті. В кожному числі є сторінка для дітей та юнацтва.

Передплатіть газету собі та подаруйте передплату друзям.

Засновник і видавець – колектив Редакції газети

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР
Раїса ЛИША

ДИРЕКТОР
Орина СОКУЛЬСЬКА

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Раїса ЛИША, Олександр ТКАЧУК, Олесь ШЕВЧЕНКО, Василь ОВСІЄНКО, о. Іван РИВАРУК, Олександр СУГОНЯКО, Тарас ЧОРНОКОЖА, Тамара ОГДАНСЬКА.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР: Ольга КАВУН

КОМП'ЮТЕРНА РОБОТА: Майя БУЛАХ

Зайти: вул. Межигірська 21, 04071

Для листів: **Україна-Ukraine.01001, Київ-1, а/с 283.**

E-mail: nashavira@ukr.net; <http://www.nashavira.ukrlife.org>

Телефон-факс: 425-68-06

Наш розрахунковий рахунок: 26004001282001, МФО 300142 в УКРІНБАНКУ
Ідентиф. код №22893760

Підписано до друку 04 квітня 2015 р.

